

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ 9-й

БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ — 1959

№ 57-58

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Вас. Онуфрієнко:

З НОВИХ ПОЕЗІЙ.

М. Маморський:

ШЕВЧЕНКОВА МОГИЛА.

Віт. Бендер:

ПРО БЕЗПЛІДНІ ТАЛАНТИ.

В. І. Гришко:

СУЧАСНА МОЛОДА УКРАЇНА
ПІД СОВЕТАМИ.

Л. Старицька-Черняхівська:

ІВАН МАЗЕПА.

С. Голубенко:

ГОГОЛЬ І УКРАЇНА.

Мирон Левицький:

ЗАГУБЛЕНЕ ДИТИНСТВО.

О. Довженко:

ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА.

Б. Антоненко-Давидович:

ХВИЛЮЮЧІ ШТАМПИ.

Т. Ребенко:

НА ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ СЛУЖБІ.

Вісті з України.

Одумівська хроніка.

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine

Published by
the Central Committee of ODOM
191 Lippincott St., Toronto, Ont.,
Canada

PRESIDENT: E. Fedorenko

Редагує Колегія в складі:

Я. Білінський, В. Вакуловський,
П. Лимаренко, Ю. Мартинюк,
Б. Олександрів (головний редак-
тор), Є. Федоренко.

Адміністратор В. Павлюк.

Передплата на пів року — \$1.75

Передплата на рік — 3 дол.

На два роки — 5 дол.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London, W. II,
England.

В Аргентині:

"Porohy",
Casilla de Carreo 3184,
Buenos Aires,
Argentina.

У Франції:

Mr S. Lewitcki,
Rue M. Demenitroux,
Bat.—4, Ese.—F/97
Centre Petit Pre,
Creteil, Seine,
France.

Post conto:
Paris c/c - 8.286—55

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Т. Шевченко.
3 фотографії.

Нові накази Москви письменникам України

По суті не "нові", а поновлені накази Москви письменникам України, прозвучали владно на останньому (четвертому) з'їзді Спілки письменників Радянської України, що відбув свої наради в Києві, в другій декаді березня ц. р.

В присутності хрущовських гавлятерів, — Гречухи, Кальченка, Коротченка, що творили "президію" з'їзду, і при участі численних гостей з Москви та сателітних країн, 177 делегатів, що заступали понад 500 письменників сучасної України, вислухали довжелезну промову голови Спілки — Миколи Бажана. Без усяких сентиментів ударив він не тільки по "буржуазному націоналізмові", що його прояви є... "найбільш отруйні і найбільш живучі", маючи при цьому на увазі не тільки дії української політичної еміграції, але й дійсність в краю. Засудив при цьому націоналістичні ухили в деяких творах сучасних письменників України, а зокрема картас усіх тих письменників, що наважилися турбуватися за належний рівень української мови, за її розвиток і піклування нею.

... "Нас не може не турбувати те, що в окремих виступах, статтях, віршах деяких наших літераторів, — говорив Бажан, — траплялися вияви тенденцій неправильних, шкідливих, несумісних зі свідомістю радянських людей — тенденцій штучно відділяти процеси розвитку двох споріднених мов — української та російської, вбивати поміж ними клинці..."

Атака на "буржуазний український націоналізм", явище в усіх виступах советської верхівки, преси й радіо не нове, і в арсеналі боротьби Кремля з усіма процесами українського визвольного руху цей вислів став уже сакраментальним. Однак, звучить це зовсім інакше, коли шеф советсько-українських письменників починає бити на сполох з приводу "вбивання

клинців" між дві "братні мови". Цікаво спитати, який Бажан говорить про оті "клинці"? Невже це той, що в роки перереклямованої "відлиги", рік чи два тому, на всесоюзному з'їзді советських письменників у Москві виступав "на захист" української мови, як рівноправної з російською?

Ствердивши, що "вороги нашої країни розраховують на всіляке підживлення націоналістичних пережитків", Бажан поставив перед письменниками України бойове завдання: писати великі обсягом твори про націоналістів і визвольно-революційні рухи, зокрема ж про УПА, але в такому жанрі, щоб ці рухи остаточно скомпромітувати та відштовхнути від них українські маси раз на завжди. Як приклад такого побороювання українського націоналізму і "підступної, підпільної діяльності бандерівських катів" Бажан назвав "творчість убитого 9 років тому членами українського підпілля — Ярослава Галана, його працю, — ствердив він, — продовжують такі автори як Юрій Мельничук ("Слуги жовтого диявола") чи Дм. Павличка ("Вбивці").

Але цих і подібних "творів", що мали б компромітувати українські визвольні рухи й такі небажані Кремлем прояви національної стихії, — голові спілки Радянських Письменників мало. Він хотів би, щоб усі письменники України вклучились в цю працю й довели Кремлеві, що українська література і її творці — це "вірний загін партії", що вони "не вбиватимуть клинців" між дві "братні" мови, а навпаки: в пошані до "рідної партії" оплюгавлюватимуть у своїх творах все українське, народне, революційне, чи самостійницьке. Цього бажає від України Хрущов і це переказував українським письменникам його вірний уповноважений М. Бажан.

"РОЗКУЙТЕСЯ, БРАТАЙТЕСЯ!

У ЧУЖОМУ КРАЮ

НЕ ШУКАЙТЕ, НЕ ПИТАЙТЕ

ТОГО, ЩО НЕМАЄ

І НА НЕБІ, А НЕ ТІЛЬКИ

НА ЧУЖОМУ ПОЛІ...

В СВОЇЙ ХАТІ СВОЯ ПРАВДА,

І СИЛА, І ВОЛЯ!"

Вас. ОНУФРІЄНКО

З НОВИХ ПОЕЗІЙ

ЗАГУБЛЕНІ МОГИЛИ

Не кожному умерти як герою
Судилося в нерівному бою
Під скрегіт куль в бадиллі сучостою,
Чи навесні в зеленому гаю.

Могил забутих нам не полічити,
Як зір, що зникли в безвість голубу.
Лице землі, дощами й вітром мите,
Їх береже в холодному глибу.

Та що було б, коли б незнана сила
У ніч одну весняну чарівну
Свічки на всіх могилах запалила,
На всіх, хто вмер у визвольну війну.

О, земле рідна! Масом вогненним
Ти б зацвіла, як полум'я в імлі,
Вогонь би став героям безіменним
Вінком на всій збереженій землі.

Тоді, коли б вогонь ясною грою
Озвався до нас в одну коротку мить,
Побачили б, якою то ціною
Нам довелося за землю заплатити.

2. 2. 1959 р.

Вже й дощ осінній — неспізнаний гість —
Б'є у вікно настирливо і глухо,
Та ні, він тут мені не заповість,
Що йдуть за ним мороз і завірюха.

Не вся загине зелень у дворі,
Знекровлена осінніми вітрами.
Тут квіти є, мов вічні ліхтарі,
Горять завжди ясними кольорами.

Не блякне тут підстрижена трава,
Не бачивши ніколи й тіні снігу,
Лише туман її оповива
Не злій зими у ніч вогку на втіху.

О, я вже звик без снігу зустрічат
Щораз сумніші ночі новорічні,
Бо зорі тут говорять і мовчать —
Південні зорі — так, як і північні.

Хлюпоче дощ... Гуркочуть потяги.
Тут осінь — там весни звабливий подих
Деся там пливе на зрушені сніги
І на льоди, що тануть вже на водах.

Осіньку тугу я переборю,
Часами тугу ніби зовсім вбито.
Осіній дощ... Ну, що ж — минуло знов
На чужині одне прожите літо.

4. 3. 1959 р.

Із страхом зустрівся б я із ними,
Із друзями колишніми своїми, —
Прожитих літ стемніла далина
Між нами стала твердо, як стіна;
Нові зросли в них хати і ліси,

Змінилися їхні лица й голоси,
І не одні вже скроні срібляною
Покрилися непомітно сивиною.
Можливо, що когось уже немає,
Когось уже могила обіймає,
Чи в затишку, чи в лютому бою
Хтось смерть знайшов непрохану свою.
Такі були б чужі ми, що розмова
Не бралася б, можливо, після слова
Привіту першого і потиску руки, —
Чужими роблять віддаль і роки.

Та потім би якась вернулася згадка
Розвага давня, бійка чи колядка,
Чи таємниця проминутих літ
Озолотила б перший наш привіт,
Й оглянувши минуле кострубате,
Ми почали б майбутнє уявляти.

О, ми б докупи склали пережите,
Немов кристалю тіло перебите,
І дивлячись на ступини-шрами,
Вкривали б їх усмішками й слізьми.
Із страхом зустрівся б я із ними,
Із друзями колишніми своїми, —
Багато б їм пізніше розповів,
Лиш не знайшов би, може, перших слів.

6. 3. 1959 р.

Щ А С Т Я

Я не стану з великим порожнім збанком
В довгій черзі на щастя, що падає з хмар.
Вийду краще весняним погідним ранком
У саду позбирати квіток нектар.

На землі і на листі — моя тут сила,
Це мій плід, хоч не видно моїх пучок.
Та спитайте, чия тут рука ходила, —
І корінчик вам скаже, й сучий сучок.

Ось і щастя моє: у росі ранковій
Білий квіт, синій квіт устає із сну.
Усміх сонця цілющий, м'який, шовковий
Пробудив всю красу молоду земну.

Хто ж пішов би в цей час за тверді пороги,
Де недогарків дим по кутках заліг?...
Де мерзотного зла неутомні ноги
Перехрестяться з кроками людських ніг?...

Вітру тихого росяний свіжий шелех,
Пробігає по листю, біжить у даль...
То нічого, що днів молодих веселих
Коло квітів сильніше, ніж будьде, жаль!...

Тут я сам, і роса, і частинки світу
У краплинах, що сонце ранкове п'ють...
Тут весна устеляє квітками літу,
Мов нащадкові, світлу, зелену путь.

Кукабара озветься сміхом над ганком,
І луною всю росяну даль пройма...
Нащо ж щастя чекати з порожнім збанком
Там, де, може, його взагалі нема?...

31. 3. 1957 р.

ШЕВЧЕНКОВА МОГИЛА

Кажуть, що кінцевою точкою життя людини є могила. Це не завжди відповідає правді. Заслужені, передові люди вмирають лише тілом, а духом живуть вони й тисячоліття. Їх могили стають невичерпним джерелом енергії, що живить і одуховляє довгий ряд поколінь. Духовий вплив провідного мужа народу є тією рушійною силою, що окрилює весь актив і веде його до величних історичних призначень.

Візьмім, наприклад, могилу Шевченка в Каневі. Для України є вона могутнім символом волі. Один погляд на неї викликає думки про весь ідейний світогляд поета, його титанічну боротьбу з неправдою, про безкомпромісову програму визволення. Містична сила Шевченкової могили від першого дня її існування будила неспокій у представників царської московської влади. Вони бачили, що в Каневі збиралися гурти українців, снуючи свої бунтарні думки про визволення з політичної та соціальної неволі. Вже в липні 1861 р. землевласник Парчевський, той самий, що відмовився продати Шевченкові ґрунт під хату й садок в урочищі Мотивилівці, підняв тривогу, що "Канів є центром змови проти панів-кріпосників", а канівський повітовий чиновник звітував губернаторові в Києві про "ножі, закопані в могилі" Шевченка і про те, що в околиці Канева формуються повстанські загони.

Шевченкова могила дала привід до написання великого числа поетичних творів, але жаден автор не уважав її тільки місцем вічного спочинку тлінних останків геніального поета. Всі автори звеличували її, як національну святиню, де дух Учителя-Пророка невтомно стоїть на сторожі Рідної Землі і кличе її народ до сповнення величного заповіту: "кайдани порвіте!" Цим можна пояснити постійні перешкоди з боку окупантів України відвідувачам, що прибували до Канева побачити Шевченкову могилу і поклонитися їй. Збереглися навіть фотознімки з вимовним написом: "Царські жандарми на могилі Т. Шевченка".

А тепер коротка інформаційна довідка про Шевченкову могилу.

Ще в 1845 р. Шевченко, важко захворівши на тиф і думаючи про смерть, написав "Заповіт" і в ньому висловив бажання бути похованим серед українського степу над Дніпром. Нема сумніву, що це бажання мали на увазі друзі Шевченка, коли через 16 років він у Петербурзі замкнув очі на вічний сон. По довгих митарствах уряд дозволив перевезти тіло поета в Україну. Але, навіть тоді, коли домовина вже була в Києві, ще не було вирішено, в якому місці мали спочити тлінні останки Тараса. Було кілька проєктів: Аскольдова Могила, Видубицький монастир або гора Щекавиця — все в Києві. "Немає відповіднішого місця для могили найбільшого поета України, як столиця України, Київ!" — доказувала молодь і її підтримував дехто із старших. Представник родини Шевченків, Варфоломей Шевченко, погодився на пропозицію студентської молоді і на горі Щекавиці купив за 15 карбованців місце на могилу. Вже навіть вико-

пано яму і замовлено високий дубовий хрест. Але мистець-маляр Гр. Честахівський та студент Ол. Лазаревський, що з доручення петербурзької "Громади" супроводили тлінні останки поета до Києва, були іншої думки. Вони пропонували похоронити поета біля Канева, на місці, яке придбав Варфоломей для поета і де мала стати Шевченкова хата. Спір вирішило свідчення Честахівського про те, що вмираючий Шевченко на запит, де його поховати, відповів: "У Каневі!"

8 травня 1861 р. домовину перевезено пароплавом до Канева. Два дні простояла вона в міському соборі, а тим часом учасники похорону, переважно студенти копали могилу. Про те, хто зладив проєкт могили і як її оформлено, не знаходимо в біографів Шевченка точнішої інформації. Найдокладніший з них, Павло Зайцев, пише коротко, що 10 травня надвечір над "хатиною-домовиною" Шевченка виросла велика могила, вкрита сотнями малих сільських віночків, сплетених руками українських молодих і дівчат. Тому в більшості в нас створилося враження, що домовину спущено отак просто в сиру землю і над нею висипано високу могилу.

Цей момент можна доповнити докладнішими інформаціями. Поперше, над домовиною Шевченка не зразу з'явився опуклий насип-курбан. Одна з перших фотознімок могили, вміщена в Пропамятній Книзі, виданій Українською Петербурзькою Громадою в 1911 р., в 50-річчя з дня смерті Шевченка, показує, що первісно могила мала вигляд великого чотирикутника, обмурованого чи просто обкладеного тесаним камінням. У "головах" могили стояв досить високий стрункий однорамений хрест. Лише пізніше насипано високий курбан на зразок степових могил на українських степах, а в середині 80-тих рр. на ньому поставлено залізний хрест з бронзовим позолоченим рельєфом голови поета. Відомо, що в 1931 р. більшовики зняли хрест і на його місці поставили незугарний стовп-обеліск, а згодом, в 1939 р. замінили його великим пам'ятником з постаттю поета, вилитою з бронзи. І, власне, при нагоді усталення цього пам'ятника довідуємося цікавих подробиць про первісну побудову могили.

Один із робітників, що працювали при ставленні пам'ятника (тепер на еміграції у Франції) розповів таке: Перед визначенням докладного місця на пам'ятник, головний інженер хотів знати, де стоїть домовина, щоб, мовляв, не навалити на груди покійника важений бетоновий постумент. Тому наказав копати вузькі рови-траншеї у глибину могили. Копання збоку не дало успіхів, і лише через кілька днів, коли почали копати зверху, натрапили на глибині одного метра на якийсь мур. Виявилось, що то був прямокутний колодязь, обмурований круглястим камінням і засипаний землею. На глибині трьох метрів колодязь закінчувався цегляним склепінням. Коли пробили склепіння, показався льох, а в ньому стояла дерев'яна домовина, стягнена чотирма залізними обручами. Спочивала на підставках з цегли. Цеглина, що впала

під час ломання склепіння на риг домовини, відбила шматок перетлілої дошки, і крізь щілину можна було побачити другу, цинкову домовину. Вона виглядала, мов нова. На дерев'яній домовині лежала навхрест тканина сріблом широка стрічка, а на її перехресті — мідяний хрестик. Під хрестиком було видно бронзову табличку з написом "Тут спочиває співець України — Тарас Шевченко", а нижче — дати народження і смерті. Начальник установи, що устанавляла пам'ятник, Сандлерський, не-українець, спустившись до льоху з свічкою в руці, самовільно забрав дещо з тих речей ніби для музею. Таким чином Шевченка, поета окраденої з волі України, окрадено ще раз, навіть у могилі...

Залишивши в льоху пляшку з грамотою про те, хто й коли поставив пам'ятник, Сандлерський дав доручення замурувати отвір у склепінні і засипа-

ти землею колодязь, що був входом до могили. Тоді головний інженер вибрав місце на пам'ятник, вилиту з бронзи постать Тараса, що, сумно схиливши голову, оглядає свою знедолену і зневолену Україну.

Пам'ятник і гарний будинок-музей, що їх поставила советська влада біля могили в Каневі, ніяк не є доказами пошани окупанта до Генія України. Навпаки — комуністи постійно зневажають творчість поета, перевертаючи, фальшиво інтерпретуючи або й промовчуючи його твори. Був час, коли советський режим в Україні ставився явно вороже до творчості й культу Шевченка, але, коли зрозумів, що впливу Шевченкового духа не переможе, застосував іншу методу: використати творчість Шевченка для своєї пропаганди. Це він силкується робити і донині — без успіху.

М. Маморський

Віт. БЕНДЕР

ПРО БЕЗПЛІДНІ ТАЛАНТИ

Чим був виступ **О. Полторацького** (кілька місяців тому в київській "Літературній газеті") про брак популярності української літератури в світі? Бolem, претенсією, роздумуванням людини, яка в дещо змінених обставинах намагається розігнати й скерувати увагу звичайного читача понад установлений режимом горизонт?

На ці питання можна дати сто різних відповідей, неперебірливим чорним осудом усього советсько-українського починаючи і білою реабілітацією всієї дійсності на батьківщині кінчаючи. Папір усе витримає, — та не все з нього сприйме голова, яка шукає істини.

Все це стосується й до цієї статті, яка є нічим іншим, як однією з різних відповідей на поставлені вгорі питання.

Я кажу, що виступ Полторацького був вдало зробленою відпечаткою **болю** людини, яка десь на дні своєї душі роками й десятиріччями виношує романтичні проєкти й ідеї для звільнення національної культури з клітки, але зовнішньо гнеться, як раб, і в часи подуву холодніших вітрів стає політичним жандармом на обраній ниві.

Якщо гнів Полторацького на "культурну Європу" за її зневагу й замовчування Франка, Лесі Українки, Шевченка, Яновського, можна зрозуміти й поділяти, то його "обурення" на малу, а то й ніяку обізнаність західних літераторів з працями підсоветсько-українських авторів, здається, було задумане як вияв саможалою, як вияв співчуття до себе самого й до своїх підневільних колег.

Це був вияв жалю й співчуття не покривдженим зазнайством західних літераторів колегам, а співчуття до людей, багато з яких вибувають або вже вибули з буйного творчого віку, не залишивши по собі ніякого мистецького сліду, — хоч юнь їхня й позначилася завдатками великих талантів, великих сподівань у царині національної й світової літератури.

Коли згадану статтю Полторацького облупити з маскувальних фраз, лжояльних заяв та обов'язко-

вого непотребу, то побачимо жаске послання: за 40 років існування режиму, ми, українські радянські письменники, не створили ні одного полотна (хібащо, за винятком "Вершників" Яновського), на основі якого ми мали б право жадати вступу в світову літературу.

Дуже легко писати цю розшифровку тут. Але дуже важко признаватися тим, хто все життя леліав мрію про славу теперішню, майбутню, помертну, яка б випромінювалася з оригінального, виняткового, викликаючого твору. Признаватися тим, хто між собою могли б вилущити справжні, високого лету таланти й справжні високохудожні твори, але які мусять відійти з життя з тавром духова-безплідних.

Уявіть себе на місці Смолича, Козаченка, Собка, Ющенка, Малишка й інших. Уявіть себе за їхнім робочим столом в роздумуванні над недавнім минулим і теперішнім. Скільки написано, скільки надруковано, скільки сказано на численних авторських виступах — мільйони слів!

А от завтра гряне новий день, тягар і красу життя перейме нове плем'я, яке, так як і сьогоднішнє, підніматиме національні архіви. І що саме воно знайде в літературних аналах цієї доби?

Нічого. Скромно-обіцяючі почини кількох, яких постріляно й стерто з лиця землі буквально на першій сторінці їхньої творчості й часу доби. Вони в обговорюваному проміжку часу дорівнюватимуть тонкій рисочці. Поза нею — півсторічний пробіл.

Бо яку вартість можуть мати потоки дешевих газетних віршів і річища стереотипної прози, в якій кожне слово — безсоромна брехня, кожне речення — повторний заспів раба, кожний твір — приниження людської гідності автора!

І навіть, якщо майбутні покоління робитимуть знижку на природну слабкість людини, то й тоді характер оцінки залишатиметься без змін. На співчуття заслуговують нікчемні, які опісля кріпнуть духом і тілом і виростають на індивідуальності.

Не можна не співчувати й тим, що виходять на арену міцні духом, а потім заломлюються і доживають слимаками.

Але чи можна співчувати погоничеві, який волею чи неволею приймає пропонування батіг, періщить ним суспільство все своє життя і вмирає з багатом в руках?

Аби тут оперувати бозна яким об'єктивізмом, на особі під розглядом залишається пляма — брак гідності, брак найважливішої з рис мистця: ніколи не ставати конформістом смаків, моди, панівних думок доби.

Мати талант — ще дуже мало, щоб могли стрясати думання людини й людей. Треба ще хоробрости, одчайдушною хоробрости, у всяких умовах і обставинах бути "анти" всього, що на думку мистця заважає всесторонньому поступові людства. Як знаємо, великі твори літератури, малярства, філософії народжуються, переважно, на ґрунті отакого конфлікту.

Так, товаришу Полторацький, світ про українську підсоветську літературу нічого не знає і не хоче знати, бо йому давно відомо, що з п'ят конформізму нічого, вартого уваги, не зродиться.

Світ нічого не знає про українське модерне письменство ще й тому, що про тих, які мали мужність до конфлікту, можна сказати пушкін-

ським "одних уже нет, а те далече".

І хоч ви, можна сказати, тепер ридаете край шляху сорокрічної безплідности, викликаєте на себе й колег жалю, я особисто більше вам не співчую. Забагато "тактики без вислідів!"

Є пристосовання **вимушене**, і є пристосовання з **звички**. У свій час Пастернак теж був слимаком. Сьогодні, одним чином, однією натугою волі й духа він звів над собою велич безсмертя.

Гідність вимагає відречень, включно з мучеництвом і відмовою жити. З цього кута зору навіть постріл Фадеева в свою скроню є подвигом.

В советських умовах мужність звичайного смертного, якщо він один, — ніщо. Але мужність пастернаків, якщо їх всього 5 чи 10 на всю країну, як показали недавно події в Польщі й Угорщині, і в самому ССРСР, це сила, перед якою тоталітаризм дрижить у всіх основах.

Люди відваги й таланту — оце ті, що можуть творити духові цінності, що можуть переінакшувати дійсність як там, так і тут.

Доки такий тип письменника не об'явиться в Україні, доти ніякого внеску українська література з-підсоветської доби в світову скарбницю письменництва не дасть.

Отож, товаришу Полторацький, питання: **Об'явиться, чи ні?**

І. Багрянний з групою прихильників УНРади на візиті в мейора міста Ньюарку Л. Карліна.

Василь І. ГРИШКО

СУЧАСНА МОЛОДА УКРАЇНА ПІД СОВЕТАМИ...

(Уривок з книжки "Молода Україна пореволюційного сорокаліття під советами")

І от минуло сорок років большевицького панування в Україні. За цей час справді **змінилося цілком обличчя пересічної української людини**. Тип "підсоветського", чи за офіційною термінологією — "советського" ("радянського") українця, тобто — людини, що виросла вже цілковито в умовах створеної большевиками "советської дійсності", став **основним, чи навіть єдиним, типом середньої** (у віковому відношенні) людини в сучасній Україні. Бож справді — ті, що лише народилися 40 років тому, коли в кривавих загравах українсько-російської національної війни починалась большевицька фаза російської окупації України, це сьогодні 40-річні люди. За двох десятиліть пройшло два повних цикли молодості двох українських поколінь і розгортається вже третій цикл — молодості **третього, вже повоєнного підсоветського покоління**.

Власне це останнє молоде покоління українців і являє собою ту **сучасну молоду Україну**, про яку сьогодні тільки й можна говорити, як про справді реальну **сучасну Україну**. Що ж це за люди, яке їх національно-політичне обличчя і які перспективи українського майбутнього криються в рисах обличчя цього покоління, що історично є найголовнішим носієм майбутнього України сьогодні?

Святкуючи своє 40-ліття, большевики не проминули нагоди, щоб не підкреслити ще раз, як своє велике досягнення, факт вирошення ними нового покоління, вихованого ними в комсомолі чи під комсомолом, отже, мовляв, у дусі ідей комуністичної влади. І справді, якщо йдеться про числові показники, то успіхи большевиків у формальній "комсомолізації" молоді не можна заперечувати. Ще чотири роки тому, в час 18-го з'їзду КПУ (1954 р.) кількість **наявних** комсомольців в Україні доходила до **3-х мільйонів***), кількість "піонерського" доросту комсомолу — до 5.000.000. Отже — приблизно 8.000.000 молоді, охопленої **організаційно** комуністичними організаціями молоді в Україні — це справді цифра імпозантна. Якщо ж узяти до уваги відому плинність членства переходною за своїм характером організації комсомолу, то кількість молоді, що перейшла й переходить тепер через комсомол в Україні справді досягла тепер там такого рівня, що говорити сьогодні про українську підсоветську молодь — це значить **передусім** говорити про українську **комсомольську молодь**. Але чи справді та молодь **комсомольська**?

Один колишній угорський комсомолец, а потім — протикомуністичний революціонер, відповідаючи на питання журналіста в 1957 р., **чи** він був комсомольцем, сказав: "Ні, комсомольцем я не був, але був **членом комсомолу**"¹). Цим самим він підкреслив, що належати формально до комсомолу і бути **ідейно** комсомольцем у країні, де комсомол є **урядовою** та ще й **єдиною** організаці-

єю молоді, це не те саме. Зокрема ж, коли ця організація є ще й необхідним етапом на шляху до освіти й життєвої кар'єри. Але, коли так є в Угорщині, ще тільки в першому десятилітті комуністичної влади, то тим більше так є в Україні в кінці 40-ліття комуністичної влади.

Зрештою, той факт, що згуртована в комсомолі України молодь не має нині в собі **ніякої комуністичної ідейності**, постійно підкреслює й сама офіційна комсомольська преса в Україні. Так, наприклад, орган ЛКСМУ "Молодь України" в квітні 1957 р., подаючи звідомлення про пленум львівського обкому комсомолу, де головним питанням була проблема "ідейно-виховної роботи" серед студентської молоді, просто криком кричить про "прояви аполітичності" серед студентів-комсомольців, окремі з яких виявилися "носіями чужих нам поглядів, а загалом же комсомольці "не відвідують комсомольських зборів, відмовляються сплачувати членські внески та навіть не хочуть признаватися, що вони належать до комсомолу"³). Такий самий стан комсомольського життя ствердила ще перед тим "Молодь України" в Харкові, пишучи про наради харківського обкому комсомолу, де було обговорювано питання про загрозове ігнорування молоддю комуністичного "політвиховання" та цілковиту нехоть молоді до праці обов'язкових "політгуртків". Можна навести безліч прикладів, — пише газета, — коли керівники політгуртків **не знаходять шляхів до серця молоді**⁴). Наскільки ця байдужість до комуністичного ідейно-політичного змісту комсомольського виховання стала загальним явищем у житті **всієї** підсоветської молоді тепер свідчить також відомий пресовий виступ советського письменника (з Одеси) Л. Кассіля з відомою статтею "Молоді й розмоложені", в якій він яскраво описує насмішливо-вороже відношення підсоветської шкільної молоді до "патріотичних" промов комуністичних керівників і називає байдужу до комуністичної пропаганди молодь спеціально видуманим словом "нібонічо" (ні Богові, ні чортів)⁵). При чому, як підкреслює автор, мова йде в тій статті саме про наймолодше покоління **"дітей війни"**, тому й пояснює автор **наявність** та поширення в підсоветському суспільстві такого типу молоді впливом **"злого вітру війни"**.

Це правда: "вітер війни" вивіяв у цієї молоді всяку віру у вартість комуністичної фразеології, якою прикривалось перед нею ідейне банкрутство й порожнеча советської системи, що її це покоління на самому початку свого свідомого життя бачило повергнутою в прах, на краю її ганебної загибелі під першим же подувом "вітру війни". Правдою є також і те, що цей "вітер війни" не навів цьому поколінню ніякої віри в ті ідеї "Заходу", що їх приніс той вітер в Україну в образі то німецьких "визволителів від большевизму", то альянтських спасителів большевизму. В цьому від-

ношенні це покоління справді стало "нібонічо", якщо під "Богом і чортом" розуміти дві крайнощі лише двох протилежних "ізмів" і "анти" штучного спрощеного повоєнного поділу світу. Але це неправда, що в наслідок цього всього це покоління стає просто безідейним і нездатним до високих молодечих поривів в ім'я певних **нових** ідей. Навпаки, саме тому, що молодь цього покоління на самому своєму життєвому старті була під впливом "вітру війни", який валив перед її очима всі чужі їй "ізми" й "анти", роблячи її духово вільною для сприйняття **правди життя** такою, якою вона є, ця молодь більше, ніж молодь двох попередніх підсоветських поколінь, виростає схильною до творчих шукань нових, **своїх власних**, правдивих ідей.

Щоб краще зрозуміти характер цього покоління, як суспільно-історичного феномену сучасності нашого народу, треба ще раз стисло переглянути основні риси суспільно-історичної характеристики двох попередніх поколінь, уже накреслені в цій праці, та поглянути на це покоління в зіставленні його з своїми попередниками. При цьому, звичайно, треба мати на увазі ту самозрозумілу річ, що мова йде тут про **основні**, історично-типові явища, характеристичні для **більшості** молоді кожного з цих поколінь, беручи їх **узагальнено**, але виключаючи в особну групу специфічну категорію молоді соціально привілейованої й національно знівельованої панівної класи, яку ми не включаємо в поняття **української** підсоветської молоді, бо то просто советська молодь.

Як уже було сказано, **перше покоління**, що його ми назвали **поколінням революційного старту**, почало свій життєвий шлях під усуперемагаючим чаром молодечої віри в ідеї великої революції 1917-18 рр., що стояла над колиською **духового** народження людей цього покоління. Чар цієї віри визначив собою формування й розвиток їхньої свідомості у пореволюційній дійсності, що навіть і в вигляді підсоветської дійсності першого десятиліття сприймалась цим поколінням загалом позитивно, як щось усе таки вище в порівнянні з до-революційним минулим, якого вони не знали, але яке безумовно заперечували в ім'я революції, з якою в їх свідомості пов'язувалось також і народження підсоветської дійсності. Тому то як національне, так і, тим більше, національно-комуністичне, середовища молоді цього покоління не могли відразу витворити з себе силу **революційного** заперечення тієї дійсності, аж поки не прийшло повне розчарування в уявній "революційності" тієї дійсності. Але це розчарування, що прийшло в ситуації найбільш трагічного безвихіддя в історії нації, породило більше зневіри в серцях людей цього покоління, ніж віри в якісь нові ідеали, яких це покоління так і не знайшло. Його трагічний порив до відродження ідеалів революції 1917-18 рр. у мареві нових визвольних змагань під час абсолютно невідповідної для того другої світової війни, скінчився майже безплідно на самому початку, як скінчилась тоді й його молодість — у ще одному великому розчаруванні без ніякого нового очарування.

Друге покоління, що його ми назвали **поколінням**

підсоветського гарту,—властиво перше справді підсоветське (в фізичному сенсі) покоління, почало свій духовий старт без ніякої віри, в чисто практичному пристосуванні до фальшивої форми життя, яке справді гартувало людей цього покоління в найсудовіших випробуваннях різномірних "труднощів", терористичних "перековок" і обмежень, які виробляли в них **суворо-реалістичний** спосіб мислення. Саме логікою свого реалістичного мислення, базованого на реальних фактах життя, а не шляхом ідеалістичного розчарування в "революції", що була для людей цього покоління майже нічого не значучим поняттям із нудного советського лексикону, дійшли вони й до заперечення советської дійсності, але не в формі активного протиставлення їй, а в формі скрито-ворожого пристосування до неї. Правда, війна, що усунула на деякий час атмосферу підсоветського пристосування, несподівано виявила неабияку здібність людей цього покоління також і до активного протиставлення, хоч, правда, майже виключно в площині самого голого "анти". Та фатальний фінал війни остаточно перерішив його долю, прирікши його знову на той самий, засвоєний ними змалку, шлях вимушеного пристосування.

Третє ж покоління, що його можна назвати **поколінням воєнних зрушень** почало своє свідоме життя в час воєнного **краху большевизму в Україні** під ударами німецького фашизму й **краху фашизму в наслідок ходу війни**. Виростало воно духово в час хаосу й хитань воєнно-повоєнного періоду **кризи большевизму**, а оформилось остаточно в післясталінській час підсоветських **потрясен** і **перемін**. Найбільш пам'ятними в його біографії подіями були поразка і втеча з України двох окупантів та смерть і **посмертне розвінчання Сталіна**. І ці події назавжди відбилися у його свідомості, як велелевні символи несталості, минулості й нікчемності всього того, в що вірити й що обожнювати примушували його на початку їхнього життя. Відмінно від двох попередніх поколінь, формування яких відбувалось або ж під знаком ідейного піднесення сили большевизму в його "медовий" пореволюційний період, або ж під знаком його жахаючої могутності в кульмінаційний період терористичної сталінщини, формування цього третього покоління відбувалось під знаком **падіння й звиродніння большевизму** в час його воєнних поразок і самовбивчих перемог та в час його **саморозвінчання** посталінського періоду. Тому ні молодечі ілюзії першого покоління, ні вбиваючий молодість страх і рефлекс пристосовництва другого покоління, не тяжать, як домінуючі фактори, над психікою цього покоління. При всій своїй "советській" зовнішності, може ще більш "советській", ніж у їхніх попередників, люди цього покоління внутрішньо **більш самостійні в відношенні до большевизму**, ніж їхні попередники, більш критичні щодо нього і головне — **більш відважні** в своєму духовому самовизначенні в підсоветській дійсності.

Це останнє — **відвага** думати й шукати, та навіть діяти — це та нова для підсоветських людей взагалі **повоєнна** прикмета, яка найбільше відрізняє

няє це покоління від попередніх, а особливо від другого, підсоветських поколінь. Тоді як перше покоління, відважне в першому пореволюційному десятилітті, втратило свою відвагу в жажливих роки сталінщини, під розчавлюючим тягарем духового й фізичного терору, а друге покоління, що виросло під тим терором, так таки тієї відваги й не мало, третє покоління прийшло в життя з відвагою, надиханою "вітром війни", якому комуністична влада вже не в силі протистояти терором. Саме відвазі нового, воєнно-повоєнного покоління найбільше й слід завдячувати майже неймовірний, як на довоєнні стандарти, факт вияву критично-опозиційного ставлення підсоветської молоді до комуністичної влади, аж до студентських протигуртових заворушень включно, на переломі 1956-57 рр.

Найважливіше те, що душа молоді цього покоління **вільна** як від ілюзій романтичної віри в комунізм, що ніколи для нього не був якоюсь приналежною поезією майбутнього, а тільки сірою прозою буденщини советського "безкласового суспільства", так і від рабської покорності від страху перед комуністичною владою. Вільна ж від цих найголовніших кайданів духовості підсоветської людини, душа молодих людей цього покоління більш, ніж у підсоветських людей довоєнної формації, вільна також і для справді **нового старту в шуканнях справді нових, своїх власних ідей**. Тому то люди цього покоління найбільше відважно використали післясталінську "відлигу", виступаючи вже з сміливим критичним переглядом оточуючої їх дійсності й свого становища в ній та з поривами до нового способу думання і взагалі до думання й **передумання**, в якому основне місце займає ніщо інше, як **ревізія існуючого стану речей і шукання правди**. Про це характеристичне для цього покоління шукання правди досить яскраво сказав у своїй нашімолій поемі "Станція Зима", представник цього покоління — молодий

поет, сибіряк з українців — Євген Євтушенко...

І характеристично, що в своїх **шуканнях правди** — об'єктивної, вільної від фальшу офіційної пропаганди, життєвої правди — думаючи, **отже — передусім студіюючи**, частина молоді цього покоління починає особливо жадібно шукати історичної правди, зокрема ж — вона починає докопуватися до правди історії тієї революції, від якої датує своє народження советська влада, й до правди історії всього пореволюційного сорокаліття. Та частина правди про все це, що проникла в свідомість усього народу під час війни й зміни окупантів, найбільше запала в пам'ять людей цього покоління, а після цього воно стало вже настільки відпорним на впливи фальшивої пропаганди влади, що годувати його лише самою брехнею, як це робила влада до війни з попередніми поколіннями, стало для влади вже далі просто неможливим. В дуже великій мірі саме цим пояснюється та хвиля офіційної ревізії сталінської псевдоісторії революції й пореволюційного періоду та ті **"реабілітації"** ряду революційних фактів і імен, що почалися в процесі розвінчання Сталіна в останні роки. Це не було й не могло бути поступкою в бік того старого покоління ветеранів революції й советської влади, що його активні елементи вже цілком винищені сталінщиною, а його маса вже просто випала з гри політичних сил в СРСР. Це могла бути й напевно є **поступка передусім шукаючому правди й уже знаючому частину правди молодому поколінню — поколінню вже дітей батьків, що походять навіть не з революційного, а з першого пореволюційного покоління...**

1) "Радянська Україна", 26. 3. 1954.

2) "Український Прометей", 7. 3. 1957.

3) Газета "Молодь України", Київ, 9. 4. 1957.

4) Там же, 2. 4. 1957.

5) "Літературная газета", Москва, 25. 5. 1957.

З'їзд УКРАЇНСЬКИХ РАДЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

В час від 10-14 березня відбувався в Києві з'їзд Спілки письменників України, до якої належать 534 робітники пера, поети, прозаїки, драматурги та критики. У підсоветській дійсності кожний літератор є передусім службовцем пропаганди й мусить мати згоду партії на виконання письменницької діяльності. Головним доповідачем, отже й гучномовцем партії на з'їзді, був дотеперішній голова Спілки Микола Бажан. Обговорюючи діяльність членів Спілки, Бажан ударив тих, що виступали на захист чистоти української мови і нібито, "штучно відділяли процеси розвитку двох споріднених мов, української та російської, вбиваючи між них клинці". Це треба уважати попередженням тим усім, що не підтримують зусиль офіційних русификаторів зіпхнути українську мову до другорядної провінційної ролі. Цікаво, що до реабілітованих

письменників Бажан зарахував Миколу Куліша, Антона Крушельницького, навіть Олексу Влизька, зате висловився проти реабілітації діяча театру Леся Курбаса, якого назвав "талановитим, але повним протиріч і збочень". Не так "грізно", як радше гумористично прозвучав дон-кіхотський виступ львов'янина Любомира Дмитерка, звернений проти "недобитків з табору буржуазних націоналістів", до яких "самоотвержений малорос" зарахував навіть Літературно-Мистецький Клуб у Нью-Йорку. Новим головою СПУ вибрано Олеса Гончаря. Висновок: літератори України ходитимуть і далі в шорах більшовицької пропаганди, що з білого робить чорне, українській мові не сподіватися скорого очищення від чужомовної половини, а українське мовознавство завдяки теорії "спільного процесу" залишиться майже неораною цілиною. Але, якби не було, тріюмфувати поневолювачам ще зарано!

Л. Старицька-Черняхівська

ІВАН МАЗЕПА

(Уривок)

Палац у Батурині. Канцелярія гетьманська. Велика зала, переділена аркою надвое; по боках арки важка оксамитна завіса. Ліворуч вікна. Праворуч кілька сходів угору й двері, теж під важкою оксамитною завісою. На першому пляні креселко гетьманське, стіл під дорогим килимом, папери, книжки. При стінах — старовинні меблі. На стінах портрети гетьманські. В глибині оксамитну завісу розсунено — видно саму канцелярію: довгі столи, за столами 12 писарів пишуть письмо. Старший писар ходить і диктує з оригіналу.

ДІЯ ПЕРША

Я в а І.

Чути як риплять гусячі пера.

Старший писар (походжає поміж столами й голосно диктує): "Полковники й Сотники й вся Старшина, зостаючи під Самодержцем Російським, привлащують собі над слушність і право, і самодержавну владу, котрою значне надвередили давнії порядки, права й вольности військової не без всенародньої тяжести, а від того уросли многії в отчизні нестроєння, прав і вольностей разоренія, посполитим тяжести"...

Канц. 1 (до сусіда): Річ слушна: убогіє люди востократне воплять і ускаржаються на обиди і нещасливі здирства.

Канц. 2: Московська наука.

Канц. 1: Наганяти до неї старшин не треба, сами йдуть.

Канц. 3: А з того й до того загибельного сина Петрика гультьяство як вода пливло!

Писар (диктує далі): "А тому Гетьман, заставляючися за кривди й тяжести людські, на теє пильноє і неусипноє міти око буде, щоб людям військовим і посполитим збитечний не чинилися тяжести, налоги, й утеменження, і здирства. Щоб всякий посполитий і військової урядники не важилися панщизни і роботизни своїх приватних людьми посполитими відбувати і оних грабувати."

Канц. 1: Не смачний гостинець панам старшинам нашим.

Канц. 2: Ясновельможний — мудрий Соломон: він дав би всім лад належний, щоб кожен і козак, і посполитий, і старшина постерігав права. колиб не...

Канц. 1: Клеветники навітуючи...

Канц. 1 (тихо): Та ненависна потенція царська.

Канц. 1: У всім нас понижує.

Канц. 4: А козаків на канали, на Інфлянти, на Сиберію...

Канц. 2: Е, правду Петрик мовив: коли б нам з'єднати самопали козацькі з шаблями кримськими — сильні б ми були проти потенції царської.

Писар (диктує): "А поневаж всякі на людей вірних тяжести, утиски і здирства походять від властолюбних накупнів, — забороняємо владою нашою всякі корупції Полковникам і Сотникам, і всім Урядникам як військовим, так і посполитим. Забороняємо обтяжувати вдів та сиріт вимаганням датків і всяких посполитих повинностей. Всі ці пункти підписом його Милости Ясновельможного пана Гетьмана і Кавалера Івана Степановича Мазепа і притисненням печатки військової стверджується."

Я в а ІІ.

Входить Орлик. Канцеляристи всі встають. Канц.: Вельможному чолом.

Орлик: Здорові будьте! Універсал списали?

Писар: Всі.

Орлик: Гарзд!

Ви вільні.

(Канцеляристи вклоняються й виходять).

Є які листи й папери?

Писар (подає):

Молдавського Господаря ось лист.

Наказів п'ять царя та тогочиний

Полковник наш Семен Палій прибув.

Орлик (продивляючись листа): Давно прибув?

Писар: Прибув іще він зрана.

Джура (на дверях): Ясновельможний Гетьман!

Орлик: Ну, гарзд!

(Писар вклоняється й виходить. Джура підіймає завісу над правими дверима, входить Мазепа).

Мазепа: Що, Орлику, усе уже готове?

Орлик: Ще підписи лише додати.

Мазепа: Ну! (Сідає)

Давай сюди! (Підписує і говорить пишучи)

Час трензелі накласти

На старшину. Убожіє нарід,

А старшина геть заростає салом.

Таких і в поле не підважиш. Їм

І військо, і поспільство — все байдуже:

Приватного пожитку хтивість всіх

Зневелює... In te suprema salus

Miserere tuorum¹). Це закон

A Salus reipublicae coloni

Saluti juncta²).

Орлик: То правдива річ,

Держава та міцнішає на силах,

Бо і поспільству є що боронить

Від хижаків сторонніх...

Мазепа (підписуючи): А від власних

Тікати всім світ за очі на Січ

¹) Жалуй своїх, щоб тобі самому було добре.

²) Добробут держави зв'язаний з добробутом селянина.

До Петрика, до тих ребелізантів
Дніпрових і знесилювати край?..
Тут мальконтенти, там ребелізанти,
А над усім...
Monstrum horrendum informe, ingens
Cui lumen ademptum³).

Орлик: Один закон, одна залізна влада..

Мазепа: Так-так! Але коли вона одна.

А як їх дві? Одна рука буде,
Друга руйнує й весь наш інтерес
До крайньої руїни препровадить.

Орлик: Ясновельможний Гетьмане, усі
На розум рейментарський уповають.

Мазепа: А всяк шука своїх лише приват...
(Віддає універсали)
Всім розішли! Що пише нам Господар
Молдавський?

Орлик: Знов у приязні своїй
Нас запевня, а пише з фундаменту
Такого він, що відомість узяв
Про акції, що сталися у Польщі,
Про свейського Каролуса.

Мазепа: Гм... він
В війні біглець.

Орлик: За ним фортуна лине...
Звитяги скрізь... Непереможний круль!
Господарює в Польщі наче вдома.
Господар ще відомості узяв,
Що свейський круль із турками з'єднався,
Угоду склав, до них татарський хан
Теж приєднався... І ось — потрійна згода...
Під боком в нас...

Мазепа: Так! Напиши листа
І наш акорд і неодмовну приязнь
В нім декляруй. Нехай Господар зна,
Що хоч і швед потужно наступає,
Та постраху не відаємо ми
І оборонною рукою станем,
Але й його до спілки кличем ми:
Concordia res parvae crescunt⁴). Далі, —
Які накази маєм від Петра?

Орлик (розгортає накази й читає):
О заводах овечіях, які могли би способні
биті вовною до роблення сукон.

Мазепа: На каптани.

Орлик (читає далі): О засіванні конопель,
Щоб з них віжки плести.

Мазепа: Йому віжки потрібні.

Орлик: О корабельних майстрах, щоб їх тут
Ясновельможний вишукав і ту ж мить,
"Не отимаяся ничем", прислав,
Щоб козаків усіх навчати зараз
Майстерства корабельного.

Мазепа: Так, так...

Орлик: Щоб труни всім не довбані робили,
А з дощок...

Мазепа: А й до наших трун узявсь!

Орлик: І козаків щоб знову десять тисяч
Ясновельможний вислав в Петербург.
Ще Дончаки проти царя бунтують...

Мазепа: Так... так...

Орлик: І цар наказує, щоб ми
Без намедлення зараз запорожцям
Наказ дали, — на Дін рушати всім
Булазина піймати.

Мазепа: Час тугий...
Своїх би меж нам доглядати треба,
Але коли пресвітлий цар сказав
Коритися ми мусим... Запорожцям
Пиши листа, щоб рушили на Дін:
Similia similibus curantur⁵).
Січовики до акцій звикли тих
І знайдуть шлях і до війни, й до згоди.
Про козаків, що на канали, ти
Так одпиши, що взглядом свейських факцій
Не видолаєм в малолюдстві ми
Втриматися, бо знужене все військо
І пишуться в поспільство козаки...
Ще маєм що?

Орлик: Прибув до нас чесніший
Отець Аврам і ті спудеї з ним,
Що за кордон учитися рушають,
Вклонитися бажають.

Мазепа: Накажи

Пустити всіх.

(Орлик віддає наказ)

Велика річ — наука.
Вона дає державам силу й міць
І нам її плекати щиро треба.

Я в а ІІІ.

Входять чернець та спудеї.

Спудеї (вклоняються):

Преславному, Презацному Гетьману,
Ревнителю отчизни, б'єм чолом!

Мазепа: Вітаю й вас, молодики! А, отче
Чесніший наш, благословіть!
(Підводиться. Чернець благословляє. Мазе-
па, показуючи поруч із собою місце):
Сюди,

Сідайте тут! Здоровились. Ну, що там?
Преосвященний як?

Чернець: Хранить Господь.

Мазепа: Одержали вже з скарбу все, що треба,
На новий зал конгрегаційний?

Чернець: Так!

Обитель вся й отець преосвященний
Ясновельможному вклоняються за те.
Бихом бо ми, аки древа дубравні
Не имуще плода, — десниця ся
Окрила нас од вітрів бурних, лютих
И Колегіюм благопотребний наш
Літорослі, як древо, іспускає,
Науками розквітнувся і вони
Сладчайшую нам воню возсилають,
А агнісі сі учення млеко ссуть.

Мазепа: Я славний наш Колегіюм назавжди
Триматиму у ласці, щоб у нім
З дитинних літ козацька молодь вчилась
І квітнули науки й щоб від них
Розлився світ по цілій Україні.

³) Грізна потвора, сліпа, величезна, жажлива.

⁴) В згоді зростають і малі діла.

⁵) Подібне подібним лікується.

Чернець (бере з рук спудеїв велику книгу):

Ясновельможний Гетьмане, рач з ласки
Прийняти дар малий цей з наших рук.

Спудеї: Vivat
Dei gratiae praeclarorum exercituum
Cosacorum⁶⁾ Гетьман Іван Мазепа!

Мазепа: Спасибі всім... і вам, чесніший отче!
Це юнаки, що у чужі краї
Од'їхати бажають?

Чернець: Так. Обрали
Найкращих ми. Козацькії сини,
Кохаються в науках. Цей в малярстві.
Цей в співах благочесних, в грі
На богогласних скрипках і цимбалах,
Цей в мудрості філософійській.

Мазепа: Так!
Хай їдуть всі. Хай студії відбудуть
В чужих краях. Нехай побачать світ.
Нас подоріж живих наук навчає.
Ховайтеся ж од злого, а добра
Навчайтеся. Як бджоли працювати
З чужих ланів збирайте мед, несіть
До вулія родимого, щоб славу,
Пожиток, честь отчизна мала з вас.
Бо жатва є, та ділателів мало.
Духовний хліб отчизні сотворіть.

Спудеї: Презацний і преславний наш Гетьмане,
Ревнителю наш неоспалий, всі
Докладемо ми сил душевних наших,
Щоб студії відбути і наук
Навчитися достойних і отчизні
Пожиток з них принести, а коли
Потреба в нас настане, шаблі наші
І голови отчизні віддамо!

Мазепа: Лицарська річ. Наш Писар Генеральний
Все видасть вам на подоріж, і вам
На манастир, на братію, на справи
Колегії...

Чернець: Ясновельможний наш
Протекторе і оборонче, милость
Господняя окріє всі шляхи
Ревнителя і церкви, і отчизни.

Мазепа: Чеснішому отцеві я листа
Ще одпишу. Щасливо ж вирушайте!..
(Чернець і спудеї вклоняються й виходять.
Орлик іде за ними і вертається назад).

Мазепа (до Орлика): Ще маєм що?

Орлик: Полковник тогобочний
Семен Палій прибув.

Мазепа: Прохай,
Прохай його, веди!
(Орлик виходить. Розглядаючи папери):
Накази все...

Ще козаків... коноплі... труни... вовна...
Досвідчених майстрів до кораблів.
Свавілля тут, а там тиранство люте...
Тут кожен пан, — там кожен хлоп!

Я в а І V.

Входить Мотрона

Мотрона (на порозі): Це я,
Ясновельможний Гетьмане і батьку.

Мазепа: Хрещениця? Мотрона? І сама!
А пан Суддя і пані Судієва?

Мотрона: Вони іще збираються, а я
Вперед прийшла. Не буду на заваді?

Мазепа: Ти, ластівко? Ніколи.
(Мотря цілує руку). Ну, кажи ж,
Що діяла? Чи книжечку читала,
Що я тобі презентував?

Мотрона: Так... і
Журилася...

Мазепа: Журилася? Дитино,
Та чим тобі журитися? Чого
В тебе нема? Чи перлів, чи саетів,
Шовкових брів, чи коралевих уст?

Мотрона: Я не кохаюсь в перлах і в саятах.

Мазепа: То в діамантах? Перстень в мене є
Хрещениці коштовний.

Мотрона: Щира дяка.

Мазепа: Та справді ти зажурена, сумна...

Мотрона: Прибув до нас пан Ніженський.

Мазепа: Ну й свата

За сина?

Мотрона: Ні.

(Павза)

Мазепа: Щось сталося тобі:
У очах ніч, насупила так брови?

Мотрона: Я книжечку всю прочитала...

Мазепа: І?

Микола ЗЕРОВ

ЧИСТИЙ ЧЕТВЕР

"І абіє пітел возгласи..."

Свічки і теплий чад. З високих хор
Лунає спів туги і безнадії.
Навколо нас — кати і кустодії,
Синедріон, і кесар, і претор.

Це долі нашої смутний узор,
Це нам пересторогу півень піє,
Для нас на дворищі багаття тліє
І слуг гуде архиерейський хор.

І темний круг євангельських історій
Звучить як низка тонких алегорій
Про наші підлі і скупі часи.

А за дверми, на цвинтарі, в притворі
Весна і дзвін, дитячі голоси,
І в вогкому повітрі вогкі зорі.

⁶⁾ Хай живе з Божої ласки найясніший проводар
козацький!

Мотрона: І жаль мені незносний серце стиснув.

Мазепа: Таж там подій і не було сумних.

Мотрона:

Там все було про славу, про лицарство...

(Павза)

Ясновельможний Гетьмане, скажіть,
Чого живуть ляхи, і турки, й німці
І кожен з них свого лиш короля
І відає, й шанує, а над нами
Потенція московська. Нащо ж ми
Тих воєвод царських скрізь напустили,
Його салдат впровадили в наш край?
В наругу їм даєм козацьке військо...
Пан Ніженський оце оповідає,
Що з ними там в Інфлянтах виробляли.
Нащо нам здався оцей протекторат
Ненависний царський.

Мазепа: Тс... Тихо, доню!

Яка палка!

Мотрона: Ясновельможний! Всі

І старшина, і військо, і поспільство
Ненавидять царя, та й сам Богдан,
Як кажуть, хтів з царем навик порвати
Й з'єднатися із свейським королем.
А знову ми... Родитель завжди каже,
Що нас Петро боронить від татар
І від своїх, що розрухи гамає,
Що без царя повстали б знов бунти
І колотив би кожен нашим краєм.
І не було б ні хліба, ні ладу...
Але ж по всіх...

Мазепа: Заспала Україна,

Прокинулась, а вже сусіди всі
Упорались в своєму господарстві,
Поставити фортеці і мури,
Ровами обкопалися і варту,
І збройне військо, й право завели,
Засіяли лани свої і люди
Зібрали хліб і пожили. А ми
Серед степів під вітрами й дощами
Зібрались хату будувати. Ось
Доводиться в сусідів позичатись,
Бо ще не маєм фосів і мурів,
А понад все яке й було вже право,
То й те погасло в нашій стороні.

Мотрона: Ясновельможний батьку, але й дуб
Зроста з зерна маненького...

Мазепа: Як поруч

Зростають з ним і другі, а коли
Серед дубів столітніх проростати
Почне, тоді і заглушать...

Мотрона: Ні-ні!

Наш Гетьман всім дасть лад і певне право,
Вгамає скрізь свазілля навісне,
Щоб козаки шабель лиш пильнували.
А орачі плугів, а крамарі
У гандлях край збагачували.

Мазепа: Доню,

Не в батька ти вдалася.

Мотрона: Тож не я, —

Вкраїна вся.

Мазепа: Моя дитино любя,

Завзята ти, та добре пам'ятай:

Той, хто мовчить, той двох навчить.

До вистави "Жанни д'Арк Анґі в Торонті.
На фото: Валя Орлик у ролі Жанни.

Сергій ГОЛУБЕНКО

ГОГОЛЬ І УКРАЇНА

З нагоди 150-ліття народження письменника

Хто з нас не читав колись у юнацьких роках невмиручі гоголівські твори, хто не захоплювався прекрасними оповіданнями з циклу "Вечорів на хуторі коло Диканьки" і "Миргороду" з їх світлим оптимізмом, веселою життєрадістю, соковитим гумором, забавністю ситуацій, що змушували сміятись веселим незлобним сміхом, хто з величезною увагою не зачитувався героїчною епопеєю Запорізької Січі, безсмертним "Тарасом Бульбою", не пишався безкрайною звияжністю і відвагою запорізьких лицарів, що гордо й сміливо дивились у вічі самій смерті та не втрачали мужности й присутності духа в найскладніших, здавалося безвихідних положеннях і вміли знаходити з них вихід, для кого з нашого юнацтва монументальні, ніби з каменя вирізьблені, могутні постаті Тараса Бульби, Остапа, Кукубенка, Кирдяги та інших звияжців не були улюбленими героями, прикладом для наслідування, не збуджували в молодих серцях радості і гордості за свій нарід, що зростав таких незламних героїв, не вселяли свідомості того, що сучасна наша молодь є безпосередніми спадкоємцями тих овіяних славою лицарів, нащадками тієї їх слави, тими, яким долею судилося продовжити і завершити ту велику справу, за яку колись титанічно змагались звияжні лицарі Великого Лугу.

Величезне виховне значення цих творів для наших молодих поколінь у формуванні їх національної свідомості, в створенні з них дійсних патріотів своєї батьківщини, без краю люблячих її і здатних боронити честь і права свого народу — надто знаменне, читання тих повістей робить на юнацтво більше враження, обумовлює більше патріотичне збудження, ніж цілі місяці й роки кропіткої буденної повсякденної виховної праці з нашим доростом.

У зв'язку з усім цим тепер, коли минають півтора століття з дня смерті творця тих славних повістей, дивовижного майстра мистецьких образів, мимоволі виникає питання: ким був для нас той геніальний автор, чи дійсно таким, як змальовують його наші північно-східні сусіди в своїй пресі в краю і на еміграції, чи свідомо і з переконання зрікся він своєї батьківщини та пішов служити її гнобителям, чи були тут інші обставини.

Українського походження в Гоголя відібрати не може ніхто. Нащадок старовинного козацького роду, предки якого брали діяльну участь у визвольних козацьких війнах, народжений в Яновщині на Полтавщині в родині українського письменника Василя Гоголя, юний Микола зростав у типовому українському оточенні. Він милувався красою вітчизняного краєвиду. Його приваблювали народні пісні і танці. Він любив український театр і сам брав участь в аматорських поставках п'єс Котляревського та свого

батька в маєтку українського діди́ча Трошинського в селі Кибинцях. На нього велике враження справляли народні перекази про минушину, про давню запорізьку славу, він захоплено слухав козацькі думи, що їх співали сивоусі кобзарі та лірики. Улюбленою його книгою була славнозвісна "Історія Русів", з якої він черпав знання про минуле рідного краю, про славні подвиги козацьких лицарів в обороні волі батьківщини. Великою любов'ю до України відзначався він з молодих літ, з пильною спостережливістю приглядався до всіх подробиць народнього побуту, звичаїв, народньої фантастики, до особливостей рідної мови, в науці виявляв небуденну старанність та уважність підчас гімназійних студій у Полтаві і Ніжені, закінчив освіту з визначними успіхами.

Переїзд Гоголя до Петербургу не був обумовлений якимсь розчаруванням в Україні чи підвищеними симпатіями до російської столиці або прагненням слави, блиску, ширших можливостей для діяльності, як це люблять твердити російські дослідники, а скорше мусив статись у наслідок загального зубожіння поміщицьких господарств в Україні, бездохідністю маєтків, коли сотні таких як Гоголь молодих дворян приневолені були переноситися до столиці й ставати там на державну службу, поповнюючи лави російського чиновництва і сподіваючись на свої скудні пенсії хоч трохи поправити власні заплутані фінансово-господарчі справи. Але похмура, непривітна, побудована на багнищах столиця дуже часто приносила багатьом з них глибоке розчарування.

Те саме сталося й з Гоголем. У скорому часі він виїздить за кордон, має велику охоту поїхати до Америки, а пізніше, повернувшись до Петербургу, мріє про Україну, про сталий побут у Києві, де сподівається зайняти катедру історії при Київському університеті.

Його багата літературна спадщина має виразний розподіл на твори української та російської тематики. І яка кольосальна різниця в підході письменника до змалювання українського і російського життя, до характеристики персонажів, їх духовості, зацікавлень, смаків, поведінки!

Повісті української тематики, зібрані в двох великих збірниках "Вечори на хуторі коло Диканьки" і "Миргород" уносять читача в соняшну Україну, змушують його захоплюватись чарівними краєвидами Гоголевої батьківщини, її золотими ланами, густими дібровами, чудовим Дніпром, могутніми Карпатами, полюбити виведених там героїв, веселитися їх radoщами та сумувати їх журбою. Скільки духових багатств, скільки краси розкрито при змалюванні душі нашого народу, при зображенні українського життя! Які невичерпні скарби фолклорної поезії, віри в сили природи, скільки народньої фан-

тастики зосереджено в тих повістях! Легенда про червону свитку дала авторові натхнення для "Сорочинського ярмарку". Народне повір'я про чародійну квітку, що розцвітаючи в Купальську ніч, приносить щастя тому, хто її знайде, лягла в основу "Ночі під Івана Купала". Пісні і оповідання про русалок спричинили створення "Майської ночі", натомість народні оповідання про нечисту силу, про чаклунів, про злих духів, що втручаються в життя людини, знайшли своє відображення у "Втраченій грамоті", "Ночі проти Різдва", "Страшній помсті", "Зачарованому колі".

Скільки любови до рідного українського села і знання всіх його характеристичних прикмет та деталей виявив Гоголь, виводячи довгу і різноманітну галерею дійових осіб своїх повістей. Працьовитий добрячий Черевик, гоноровитий Чуб, самопевний пан-Голова, спритна Солоха, романтичні Левко, Ганна, Вакула, горда красуня Оксана — всі вони, нехай трохи й підсолоджені на маніру героїв Квітки-Основ'яненка, але є живими представниками народу, наділені всіма його прикметами, повні селянської мудрости.

В "Миргороді" Гоголь поширює далі українську тематику, виводить тихе патріархальне життя старосвітських поміщиків, змальовує пригоди бурсаків, використовуючи народню легенду про Вія, з епічним розмахом розкриває героїчне козацьке минуле України в "Тарасі Бульбі", цьому справжньому вінцю всієї його спадщини, присвяченій Україні.

Вихований на козацьких думках та історичних піснях, поглибивши свої знання української давнини з читання патріотичної "Історії Русів" та ще спеціальними студіями, Гоголь створює монументальну повість, в якій з неперевершеною майстерністю і патосом малює простори Великого Лугу, Запорізьке лицарство, його звичаї й традиції, його мужність і незламність, його рішечість до останньої краплі крові боронити честь своєї нації.

В образі Тараса Бульби, піднесеному до широкого узагальнення, уособлені всі характеристичні прикмети українського козацтва. Його відвага, мужність, незламність і непоборність. Кремезна вольова людина, що ціль свого життя бачить у боротьбі за батьківщину в обороні від нападів степових наїздників і проти кривд польських загарбників, людина, що зросла і загартувалася серед суворих бойових обставин, в умовах постійної загрози нападу, герой повісті нехтує небезпекою, зрікається радощів сімейного життя, кидає дружину, везе своїх синів на Запоріжжя, щоб і вони гідно продовжували батьківську справу, неперерадано радіє, коли дізнається, що його сина за бойові заслуги обирають отаманом куреня, вважаючи це великою честю не лише для сина, але й для себе. Рідний край і мати-Січ для нього найсвятіші, найдорожчі поняття. За них без жалю готовий він кожної хвилини жертвувати життям. Тому й зламання присяги, зраду батьківщині вважає старий Тарас Бульба за найбільший гріх, за найстрашніший злочин, якому нема ні виправдання, ні вибачен-

Ілюстр. Ю. Литвинчука до повісті "Тарас Бульба"

ня, і не вагаючись, власною рукою вбиває молодого сина-зрадника.

Строката галерея інших представників Запорізької Січі — кошового, курінних отаманів, полковників, осавулів, бунчужних прапороносців і окремих козаків доповнює цю провідну постать повісті, розкриває героїв у всій їх повнокровності, динамічними, виразними, ніби вихопленими з самого життя.

Яскравими орнаментальними фарбами змальовує Гоголь велич козацьких походів, описує морську експедицію, досягаючи особливої сили і впливовості в сценах битв. Вміло і майстерно оперуючи численними епітетами, порівняннями, складною системою образів та інших мистецьких засобів, він уміє показати в кожному батальному епізоді і завзяття козацького лицарства, і радість бою, і насолоду небезпекою, і всі лицарські особливості славних січовиків. Відчувається в цих сценах і вплив "Слова о полку Ігореві", його образного змалювання битви з половцями. Помітно й наслідування козацьких дум, де оспівувались походи і бої козаків з ворогами. Такими високими якостями увічнив себе Гоголь у творах української тематики.

Зовсім інший вигляд мають його петербурзькі повісті: Засудження і викриття всіх сторінок російської дійсності якнайкраще виявляють ставлення до неї Гоголя. Пристрасна волелюбна людина, виходець з соняшної України, письменник, що так любив волю, простір, широчінь, розмах, опинившись у туманному, сповненому болотяних

випарів кам'яному місті серед чужих непривітних людей, окунувшись у затхлу важку атмосферу бюрократичних установ деспотичної поліційної держави, відчув увесь жах цього велетенського тягара, що давить і сковує людину, нівечить її, побачив на власні очі стиль праці російських департаментів, усю ту огидну систему підлабузництва, плазування перед старшими, погорди і зневаги з підлеглих, усю дику вакханалію казнокрадств, зловживань, хабарництва, усе те пекло, що творилося навколо нього, і безоглядно засудив його в своїх творах. З виїнятою правдивістю і потрясаючою точністю, властивою лише геніальному мистцеві-реалістові, він зобразив, відзеркалив ту моторошну дійсність і це зображення пролунало для неї страшніше, ніж смертний вирок.

Гоголь ствердив, що в цій мертвій бюрократичній атмосфері задихаються і нівечаться люди, вони покінчують життя самогубством, як Пискарев у "Портреті", божеволіють, як Поприщин у "Нотатнику божевільного" або стають безсловесними автоматами, що покійно виконують волю начальства, як Акакій Акакієвич у "Шинелі". Але матеріальний добробут теж руйнується і вони поспішають поріднитися з економічно-міцною верствою купців, сподіваючись поліпшити своє становище добрим посагом багатих купецьких доньок, як Подколюсін в "Одруженні" або шукають щастя в грі, стають картярями-шахраями, як Іхарев, Утешитецький, Глов, Кугель, Швохньов у "Грачах".

У геніальній комедії "Ревізор" на прикладі провінційного закутку, "ведмежого кутку", що ними так багата велетенська московська імперія, Гоголь дав збірний образ цілої Росії, вивів потворну зграю господарів життя — городничих, суддів, різних урядовців, що змагаються між собою, як краще пограбувати і ще більше пригнобити підвладну їм людність. Хабарництво, сутяжництво, злочинність, крадіжки доведені до найвищої точки, вони є системою урядування всіх тих високих достойників, здійснюваною з неприхованим цинізмом і блюзнірством. На сторожі ладу, що забезпечує їм безкарність свавілля і всіх тих грабунків, стоять кремезні поліцисти типу Держиморди, що стали відтоді літературним епітетом для цілого деспотичного московського режиму.

Той самий показ непривітної російської дійсності розкриває Гоголь у велетенському творі "Мертві душі", що його назвав він поемою. "Мертві душі" — це ціла потрясаюча панорама сермяжно-кріпацької Росії, де в страшному калейдоскопі дійових осіб, приналежних до різноманітних верств тогочасного російського суспільства, особливо яскраво і багатобарвно зображено поміщицтво, ця надійна опора царського устрою з усією його дійсністю, де в потворних постатях Собакевича, Плюшкіна, Коздрьова, Манілова, Чічікова, Петуха, Тертетнікова розкрито в усій своїй моторошній неприхованості ненажерливість, скупарство, безшабашність, дивацтво, ледачість, прагнення насамперед задовольнити потреби шлунку, де серед великої маси персонажів

нема жадного позитивного типу. Страшне відкриття російської дійсності доведене в цьому творі до найвищої точки, робить його величезним обвинувальним документом, який переконливо доводить, що духовий занепад, гнилизна і розклад російського суспільства добігають свого вершка, що та нація не здатна на прогресивні, конструктивні дії, і історія ще скаже над нею своє слово.

Спадщина Гоголя краще, ніж будьякі інші аргументи, стверджує, ким був її автор, кому він симпатизував і кого засуджував. Не треба бути фахівцем-літературознавцем, щоб розібратися в чім справа. Всякий пересічний непередовлений читач, познайомившись з творчістю Гоголя, безпомилково скаже про його ставлення до України і до Росії.

Наша молодь, читаючи Гоголеві твори, бачачи їх інсценізації на театральній сцені, проймається ще більшим патріотизмом і любов'ю до рідного краю, натомість відчуває ще сильнішу огиду та відразу до всього російського. В цьому велич Гоголя, тому спадщина його цінна для нас, бо вона виховує наш доріст у національному дусі. Не будемо замикати очі перед правдою. "Тарас Бульба" є й на сьогодні найвеличнішим у цілому світі твором про Запорізьку Січ, хоч від часу створення його минуло 120 років, але ніхто з наступних поколінь українського письменства не зміг написати рівного по силі роману. Якими блідими анемічними виглядали всі того роду спроби, починаючи від "Чорної Ради" Куліша, через Єфименко, Чайківського, Кащенка і аж до наших сучасників Дудка і Феденка. Перевершити Гоголя ніхто не зміг.

Повість "Тарас Бульба" захоплено вітали чужинці. Коли в 1845 році французький поет Люї Віярдо переклав її французькою мовою, видатний літературний критик Сент-Бев назвав цей твір Гоголя "Іліадою запорожців", а славний письменник Проспер Меріме відзначив "сепаратистичний патріотизм" Гоголя, його "особливу прихильність до України на шкоду решті імперії" ("Revue des deux Mondes" від 15 вересня 1851 року).

На повісті "Тарас Бульба" виховувались цілі покоління нашої молоді. В роки визвольних змагань твір цей у талановитому перекладі Миколи Садовського був настільною книгою кожного національно-свідомого українця.

Гоголя високо цінив Тарас Шевченко, який завжди висловлював жаль, що їм не судилося познайомитися особисто. "Так, перед Гоголем нам треба благоговіти, як перед людиною, наділеною високим розумом і найважливішою любов'ю до людей... Наймудріший філософ, найвищий поет повинен благоговіти перед ним, як перед чоловіколюбцем. Я ніколи не покину шкодувати, що мені не довелося познайомитись з ним особисто. Із знайомства особистого інколи покажеться така привабливість, що жадне перо не здатне її описати". — писав Великий Кобзар у листі до Варвари Репніної. Велике значення Гоголя для українського письменства відзначив Іван Франко. Академік Михайло Грушевський

писав: "Не тільки з огляду на вплив, який мали Гоголеві повісті з українського життя (люди наших поколінь певно тямлять, скільки завдячили їм в розвої й усвідомленні своїх українських симпатій!), а і з огляду на його українські почуття ми не маємо ніякої причини викидати його з історії українського національного руху, розвою української свідомості."

Для української літератури спадщина Гоголя, хоч і створена чужою мовою, відіграла велику позитивну роль. Повісті з українського життя в перекладах та інсценізаціях Михайла Старицького і Марка Кропивницького з'явилися на українській сцені і поруч з творами наших драматургів викликали буйний розвиток побутового театру, на якому зросли наші корифеї — виблискуючі таланти української сцени Марія Заньковецька, Микола Садовський, Панас Саксаганський, Галина Затиркевич-Карпинська.

Позначився вплив Гоголя і на розвитку українського оперового мистецтва. Вершиною української оперової літератури є славнозвісний "Тарас Бульба" Миколи Лисенка, який беззмінно йде на сценах провідних оперових театрів України. Лисенко зумів відчувати закладений у творі Гоголя дух козацької давнини і відповідними музичними фарбами передати його в своїй опері.

Разом з тим Лисенко написав опери "Різдвяна ніч" і "Утоплена" за Гоголем. Композитор Петро Сокальський створив опери "Облога Дубна" і "Майська ніч" за Гоголем. Уже в повоєнних роках Пилип Козицький почав працю на оперою "Вій" за Гоголем, а В. Гомоляка написав балет "Сорочинський ярмарок". На еміграції в Німеччині український оперовий ансамбль заходився разом з композитором Миколою Фоменком створити оперу "Утоплена", але через роз'їзд співаків цього доброго задуму не пощастило здійснити.

Не згадуємо тут багатьох дрібних спроб цього роду, як і того, що на слова Гоголя створили опери такі композитори-росіяни світової слави як Чайковський, Римський-Корсаков, Мусоргський, Іпполітов-Іванов, Шостакович і балет — Соловйов-Сідий.

На спадщині Гоголя української тематики, зокрема на його невмирущому "Тарасі Бульбі" виховувались і виховуються цілі покоління нашого народу. Тому то тепер, в ювілейні гоголівські дні ми не повинні обминути мовчанкою цієї знаменної річниці і згадати ту роль, яку відіграла для нас творчість цього великого письменника, нашого земляка і зокрема відзначити те позитивне й цінне, яке вона принесла нам.

Мирон ЛЕВИЦЬКИЙ

ЗАГУБЛЕНЕ ДИТИНСТВО

(З циклу "Ліхтарі")

$$5a^2 + b^2 - x = 2x + \dots$$

Уляна має голубі очі й волосся чорне, як добре вичищені черевики.

Годинник тикає і тикає.

$$+ 3a^2 - x \dots$$

Мені важко буде докінчити сьогоднішню задачу. Засіяний математичними знаками зошит сіріє, кудись врешті розпливаються знаки, і на столі залишається білий екран. На ньому голівка Уляни.

Сонце розкидає по стіні оранжеві плями—зближається вечір.

Біля голівки Уляни тепер інженер Яровий. І чого це він у Корецьких так присікався до мене?

$$- b + a^2$$

Батько каже, що це було нечемно питати його, чи він Уляні дядько. Хіба ж я міг знати, що він наречений? Зрештою, у тому чорному пальті з білим шаликом він і справді виглядав на дядька Уляни. Їй же всього вісімнадцять років.

На екрані знову тільки Уляна. Сьогодні з задачі не вийде нічого. Краще пройтися.

Виходжу...

Дерева каштанів не то зелені, не то жовті. Перші позовкли листки, що їх вітер мете вулицями, ховаються біля берегів тротуарів, як залякані мишенята. Від дерев вітер наносить п'яний запах терпкого перезрівання.

Ліхтарі завжди такі самі.

Уляна була вчора в чорному. Їй найкраще в чорному, тоді її постать здається стрункіша. Та яке мені діло до її постаті? Мені треба дивитися на очі, бо в очах, кажуть, видно душу. Ну, що ж, я часто дивився на її очі, але крім голубих колішат з чорною віссю, не бачив більш нічого. Інша справа — уста. Дивлячись на них, я відчуваю щось таке, чого не можу з'ясувати.

Люблю її уста. Коли вони злегенька розхилиються, у мене починає швидше стукотіти серце, легені дихнуть глибше й дрижать руки. У такі хвилини звичайно граюся пальцями, щоб не було помітно, але Уляна тоді посміхається куточками губ і питає: — Ти схвилюваний?

Боюся того питання, бо саме тоді починаю справді хвилюватися й шукую приводу, щоб від неї відв'язатися, а відійшовши, серджусь на себе, що втратив її близькість.

Біля крамниці з квітами зупиняюся, як звичайно. Люблю квіти. Сьогодні змінено вітрину. Найбільше хризантем — це ж осінь. Нагадався мені уривок листа Уляни з Ворохти: "...китицю польових квітів хотіла б Тобі принести, як спомин літа, що відходить..."

Уляна сентиментальна. Це переходить і на мене. Мені хочеться купити дві червоні рожі. Глянув у калитку, чи вистачить грошей. Вистачило, тож я купив. Завтра не піду в кіно, зате на моєму

столику стоятимуть квіти. Це будуть — Уляна і я.

Чому саме сьогодні вирішив пройтися біля будинку, де живе Уляна. Навіть і зупинився біля тієї великої брами з залізним, дивовижно покрученим орнаментом. Напевно прохожі дивуються, чого стовбичу біля цього будинку. Уже йду сходами вгору, але на першому поверсі завертаю назад. У мене в руках квіти — це дуже банально. Вибігши з будинку, наткнувся на якусь старшу жінку й галлянтно подав їй ті нещасні рожі:

— Це для вас, пані.

На мить я зауважив променюче здивоване обличчя, але я вже знову у брамі і, переступаючи по два східці, біжу нагору.

Що ж скажу їй, як причину моїх відвідин? Треба було б щось придумати, але придумувати вже пізно, і вирішивши традиційне "якось то воно буде", я подзвонив. Зразу ж після дзвінка моя віра в "якось то воно буде" щезла. Ще можна втекти від дверей, але... ось уже пізно. Двері відчиняються, і на порозі стоїть Уляна.

— Лесь! — привітала радісно.

У скронях в мене стукоче, язика в роті немає взагалі. Передо мною Уляна з душею в очах і з чимось незбагненим на устах.

— Ну, чого ж стоїш? Заходь!

Їй легко сказати "заходь", але мені важко ступити один крок вперед. Ноги стали м'які, мов з флянелі, і здається мені, що трепет мого серця видно крізь пальто. Уляна бере за руку, і я переступаю поріг. У всьому винен $5a^2 + b^2 - x$. Я не промовив ще ні слова.

— Що з тобою, Лесью? Щось трапилось?

Хотів уже будь-що сказати, але її завваження прибило мене цілком. Вихопити б у неї пальто й вибігти геть! Але на це я не міг відважитись, тож тільки промимрив щось і мені стало легше. Поріг з сіней у кімнату переступив уже без биття серця, і ноги відчували існування м'язів і костей.

Так, я в Уляни. І як це я здобувся на таке "геройство"? Ну, але що ж далі? Так напевно почувася себе на сцені актор, не вивчивши як слід ролі. Ех, дайте мені хоч поганенького режисера, бо ті нещасні руки плентаються ні сюди, ні туди — не знаю, куди їх дівати. Раз у кишені, то знову на підборідді, а далі на поруччі крісла і знову в кишені. Одне тільки знаю, що Уляна і я — одні в кімнаті. Не розумію однаке, чому на самоті з Уляною відчуваюсь так розгублено.

Уляна сідає у шкурятиний фотель, граючись довгим намистом штучних перел. Ноги, що виступають на передньому пляні, щільно одна біля одної, нагадують своєю формою дві пляшки рейнського вина, обернуті шийками вниз. Не знаю, чому я встав з крісла й не то проходжувався, не то чогось шукав. Раз-у-раз торкався якихось фігурок з терракоти, то вигладжував зморшки на скатертині. Підходив до піаніна й переглядав ноти. Це маневрування не припиняло ні в чому розмови з Уляною, хоч ця наша розмова аж ніяк не була цікава. Одним пальцем вистукую на піаніні відому арію з "Паяців" Леонкавалльо.

— Що це в тебе такий мінорний настрій, Лесью? Чому саме цю арію?

— Чому саме цю? Не знаю, якось воно так вийшло без надуми.

Я ж не вмю грати на піаніні, вмю тільки кілька арій вистукати одним чи найвище двома пальцями. От треба було дати рукам якесь зайняття та й тільки.

Уляна підійшла до піаніна й сіла на дзиглик. Молоточки вдарили "Шіснадцятую сонату" Бетгове-на.

Передо мною сліпучий еліпс Уляниного декольте, що зарисовує дівочу шийку й плечі. У присмерку цей ясний еліпс подається вперед, то знову наближається до мене, як велика долоня гіпнотизера.

Уляна грає, і мені ніяково стояти так за її плечима. Краще сісти у фотель. Крізь вікно видно чорні силуети дахів. Для настрою бракує місяця. У таких ситуаціях він обов'язково повинен світити.

Уляна не звертає на мене ніякої уваги. Це погано. А зрештою, хай вона й залишається такою, мені що? Таке декольте не в однієї жінки, і мільйони дівчат мають чорне волосся й голубі очі. А уста? Так, уста в неї чудесні.

У пам'яті зринає покинутий на столі $5a^2$ з своїми іксами. Нічого, перед сном ще скінчу задачу.

Уляну бачу в профіль. Її ніс? Він міг би бути трохи коротшим. Шия трохи задовга, а ноги незграбно натискають на педаль.

Мені стає нудно. Дивуюсь сам собі, як я міг так бентежитись своїм приходом.

У кімнаті дедалі темніше, і Уляни профіль втрачає контури. Вона скінчила грати і ввімкнула світло.

Яскраве світло нахабно шугнуло по кімнаті, заливаючи всі предмети й кутки. У вікнах зникли силуети дахів.

Сідаємо на канапу. Я відчуваю себе, як подорожній у автобусі, вдивляюся перед себе в незнайомі. Не знаходжу теми для розмови. Мозчанка стає нестерпною, і моє хвилювання зростає швидко, як звук фабричної сирени. Але рятунок завжди приходить несподівано: саме тепер у ту, як мені здавалося, катастрофальну хвилину, годинник заскрипів і почав відзвонювати годину.

— Уже сьома, — ствердив я те, що вибив годинник і що знала й сама Уляна. — Пізно...

Насправді пізно не було, бо я в Уляни всього пів години. Але нарешті вже треба було щось сказати.

— А тобі спішно? — вона поглянула ласкаво й поклати виплекану долоню на мою гарячу руку. — Не дрижи, чого хвилюєшся?

Значить, вона все це бачить, і мого збентеження ніяк від неї не заховати. Повторюється мій маневр ходіння по кімнаті, чіпання терракоти й вигладжування уявних зморшок на скатертині.

— Лесью, я винна тобі подяку за книжку, яку передала від тебе Оленка. Дякую, що пам'ятав, — вона стала напроти мене, сперши долоні на мої рамена.

— Кохаєш когось, Уляно? — випалив я несподівано, і зразу ж зрозумів, що ляпнув дурницю. Бо таке питання було ні до чого. Вона здивувалася з несподіванки й насупила брови. Та враз роз'я-

Олександр ДОВЖЕНКО

ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА

(Уривок)

Прокидаюсь на березі Десни під дубом. Сонце високо, косарі далеко, коси дзвенять, коні пасуться. Пахне в'ялою травою, квітами. А на Десні краса! Лози, висип, ліс, — все блищить і сяє на сонці. Стрибаю з кручі в пісок до Десни, миюся, п'ю воду. Вода ласкава, солодка. П'ю ще раз, убрівши по коліна і витягнувши шию, як лошак, потім стрибаю на кручу по сінокошу. І я вже не ходжу, а тільки літаю, ледве торкаючись лугу. Вбігаю в ліс — гриби. У лози — ожини. В кущі — горіхи. В озері воду скаламучу — риба.

Отак я радію днів два або три, аж поки не скосять. Ношу дрова до куреня, розводжу вогонь, чищу картоплю, ожини збираю косарям для горілки. Після косовиці починаєм гребти сіно гуртом, і ось потроху міняється наш світ чарівний: батько, дід і дядько стають чомусь мовчазними і збентеженими, якась підозра появляється в очах — вони починають ділити копиці.

Сінокіс у нас був гуртовий. Його ніхто не міг поділити, бо кожен боявся, що йому припаде та третина якраз на коліні Десни, яку щороку ріже нещадно весняна вода. Тому косили і гребли гуртом. Потім ділили копиці, і вже тільки тоді кожен стягав їх у стоги до свого куреня. І так ставалося чомусь, не знаю, що при розподілі копиць ні одна майже косовиця не кінчалася миром. Завжди чомусь здавалось, батьку або дядьку, що хтось когось обдурив на одну копицю, і тоді слово за слово, серця сповнялися лютого гніву, і великі наші батьки починали лаятись, гукати, а потім битися над зачарованою річкою Десною.

Вони билися великими кілками, граблинами, дер-

снилося їй лице й на устах з'явилася привітна усмішка:

— Ти велика дитина.

Ніжними долонями взяла мою голову, і на устах я відчув оксамитний дотик її уст.

— Дякую тобі, Лесю, за книжку.

Люблю Улян, люблю її уста, люблю все, що в неї в кімнаті. Хочу обсіпати її найкращими квітами й поцілунками. Але поцілувати вдруге в мене немає відваги...

**

Сходами вниз я йшов повільно з незаним мені почуттям. Була це радість чи жаль — не знаю. На устах ще й досі відчуваю дотик її уст, і хотілося б зберегти його якнайдовше. Брама глухо зашаруділа й замкнулася з різким гуркотом. Задзвеніли шибки розбитим дзвоном і, здавалось, жалісно застогнали залізні дивовижні орнаменти.

Ліхтарі горіли, як завжди, жовто-зеленкавим світлом і привітно посміхалися мерехтливими очима. Вони либонь перешіптувалися, але їхньої мови я вже не розумів...

Я втратив своє квітисте дитинство. Залишив його по той бік залізної брами у пестливих долонях моєї Уляни.

жаками вил, тримаючи їх в обох руках, як древні воїни. Часом вони ганялись один за одним з сокирами, гукуючи так голосно і страшно, що луна йшла по Десні, понад Черв'яковим лісом і понад тихими, таємничими озерами. Тоді ми, діти, теж починали ненавидіти одні одних, цебто ми з братом Самійлових хлопців, і готові були теж кинутись у бій, та боялись. Для повноти ненависти у нас ще вистачало літ і недолі. До того ж, нам вельми не хотілося втрачати рибальське товариство. Ми одвертались і не дивились тоді на малих своїх ворогів.

Одні тільки коні не брали участі у війні. Вони паслися вкупі, однаково худі й мозолясті, з великими вавками на потертих спинах, і хитали головами, байдуже дивлячись на нас і одганяючи дурних своїх оवादів.

У запеклих боях особливою відвагою і хоробрістю відзначався дід. Минуло вже півстоліття, як його не стало, але скільки б я не жив, ніколи не забуду войовничої пристрасти, що ховалася в добрих дідових грудях.

Він був здатний до такого шаленого накалу гніву, що йому міг би позаздрити найбільший в світі артист чи генерал.

Під час бою він весь палав. Його високі груди ходили тоді ходором. Дудочки свистіли, куди попало, хрипіли й кукурікали з його грудей, але їх перекривав його одчайдушний, бойовий клич: "Сибір нашого царя!"

З цим могутнім гаслом він кидався в атаку, мов справжній отаман свого сінокошу, поки грижа не валила його під копицю, де він качався тоді на спині, закарлючивши ноги і навіть пальці на ногах, хапаючи її руками і заганняючи назад, як злого духа.

Упоравшись трохи з духом, дід знов хапав вили чи сокиру і стрімголов кидався в саме пекло. Тоді загарбник Самійло не витримував дідового нападу і подавався навтьоки під дуби. Вони бігали поміж дубів і копиць, та не міг уже Самійло втекти од діда. Вже спотикнувся він, захекався, уже почав кричати — "ай, рятуйте!" Вже замагнувся дід на Самійла сокирою!... Тоді я не витримував і затуляв очі, а вони рубали один одного сокирами, як дрова. Кров лилася з них казанами. Вони одрубували один одному голови, руки, врубувалися в розпалені груди, і кров, кажучи бо, лилася з них відрами, казанами. Вони то розбігалися, то бігали один на одного в атаку з довжелезними дерев'яними вилами, кричали:

— Уб'ю!...

— Прохромлю!...

— Ай рятуйте!...

— Ага-а-а!...

Розлючений Самійло кидався на діда і прохромлював його живіт наскрізь величезними кидальними вилами і притискав до стерні, мов Георгій Побідоносець змія. Дід так страшенно кричав од болю, що листя на дубах шелестіло, а луна йшла така, що жаби плигали в озера і ворона, про яку

йтиме мова далі, піднімалась над лісом. Однак дід устигав якось розмахнутися знизу і так хряснуть Самійла сокирою по лисині, що голова в нього розвалювалася надвоє, як кавун, і тоді Самійло... Оттаке то.

Ці страшні побоїща закінчувалися десь аж під вечір, проте завжди щасливо. Всі виявлялись живі і неущкожені, тільки довго і важко хекали від внутрішнього вогню. Отамани були бліді од сильного бойового переляку і розходилися по курнях, грізно оглядаючись.

Полум'яний дід довго не міг процахнути. Він був пристрасний воїн і випивав після бійки добрий глек холодної води, не забуваючи перехрестити воду передтим, як пить.

— Давайте вже полуднувати чи що!

— Який там полудень! Вечерять вже пора, — одказував батько, поглядаючи з палкою ненавистю на ворожий курінь.

Після вечері зразу ж лягали спати. Часом я засинав ще до вечері, дивлячись на зорі або на Десну, або на огонь, де варилася каша. Тоді батько або дід довго будили мене вечеряти, та вже важко було мені розплющити очі, і я падав з їх рук у сон, як лин в ополонку, тільки мене й бачили.

Дід любив спати під дубом. Перед тим як заснути, він довго і якось так лагідно позіхав, ніби прощаючи світу всі його пустощі, і розказував косарям про молоді своя літа, про чумацтво, про те, як колись все було не так. Все було краще. Річки й озера були глибші, риба більша і смачніша, а що вже грибів та ягід у лісі, — не переносити, та й ліси були густіші, трави — вуж не пролізе, хіба тепер трави!

— Та що й казати, — зідхав під кущем косар Троїгуб. — Усе марніє, поганішає.

— Е-е! — філософує дід під дубом, — то ж було колись роси які та води, та болота довго стояли. А тепереньки вже скоро, видимо, геть-чисто все повисихає і зведеться нінащо.

— Еге! Уже, казав той, до того, мабуть, воно дійде, — погоджувався, зідхаючи крізь сон, Троїгуб.

— А комарів було! — захоплювався спогадами дід. — Дихати нічим, повірте, та здорові, як ведмеді. А тепер хіба се комарі? Так наче їх і нема зовсім... Або деркачі. То ж було як почнуть тобі диркати вночі, спати не можна, щоб мене Господь покарав. А зараз де-не-де тобі диркне. О, чуєте? Мабуть, вже й на їх перевід приходить...

Дійсно, два деркачі, що почали перегукуватися в траві над Десною, раптом притихли. немов почувуючи, що мова йде про їхню деркацьку долю.

Я слухав ці розмови під дубами, і так мені чомусь робилося тоскно, так жалко, що світ споганіє, поки я виросту, і не буде вже сінокосу тоді, ні риби.

— Хто се тобі казав? — спитав мене батько, коли я приліз до нього й почав хлипати.

— Дід.

— Не слухай діда, синку. Дід старий, хіба він що понімає. Старі люди дурні. І наш дід дурний, хіба ж розумний? Йому б тільки ото їсти та дурниці всякі говорити. Аж і приказка каже: голова сивіє, чоловік дурніє.

Євген ПЛУЖНИК

ПИТАЛАСЬ ЛАСКАВО...

Питалась ласкаво, — чом, синку, ти зблід?
Я слів не знайшов і промовчав.
На Північ, на Південь, на Захід, на Схід
Над трупами вигуки вовчі!

Безсило повіки на очі впадуть —
Старечі до рук моїх губи...
А бачу — безкряя скривавлена путь...
І трупи! і трупи!

Матусю! Хто очі мені замінив? —
Всміхнеться, щоб сліз не побачив...
Сама — до вікна, до неораних нив —
І плаче...

Далеке майбутнє! Скривавлену мить
Якими житами засієш?
— Ой, мамо, чого це так серце болить,
Що й ти не зігрієш?

— А Десна не висохне, тату?

— Та не висохне. Ціла буде. Спи вже, годі.

— Так рибу виловлять.

— Не виловлять. Тепер, синку, риба розумна. Раніш люди були дурніші, то й риба дурна. А тепер люди порозумнішали, то й риба стала, хоча й дрібна, ну — розумна та хитра — страх. Хто там тепер її піймає? Спи.

Я прислухаюсь. Щось заскрипіло і тихо десь плеснуло на Десні. Дивлюся — вогник: плоти пропливають. Чути людські голоси. Я тоді знов до батька:

— Тату!

— Що, синку?

— Що там за люди пливуть?

— То здалека. Орловські. Руські люди, з Росії пливуть.

— А ми хто? Ми хіба не руські,

— Ні, ми не руські.

— А які ж ми, тату? Хто ми?

— А хто там нас знає, — якось журливо проказує мені батько. — Прості ми люди, синку... Хажли, ті, що хліб обробляють. Сказати би, мужики ми... да..

— А дід каже, що колись комарі були великі...

— Ото хіба що. На комарах він знається багато. Ціле життя чумакував по степах та годував їх, та гроші потім по шинках пропивав. Страшно згадати, що було...

— А що ж було? — почувся раптом винуватий голос діда.

— А що ж, не було? Мовчали б уже, — сумно якось відповів у темряві батько.

Вони ще про щось говорили, але я не все розумів. Почував тільки, засинаючи, що не все було добре в давнині на білому світі. Було лиха багато і великого смутку.

Стало тихо. Хропли косарі під дубами. Дід довго ще протяжно позіхав, потім перехрестив рота. корінь дуба, Десну і, обклавшись хрестами, заснув.

Почали гукати деркачі, перепел, бугай, ще якась птиця. Скинулася здорова риба серед Десни, так я взяв собі і заснув.

Тенденції до вільнодумства серед підсовєтської молоді

Серед молоді в СРСР розпалилась і набрала масового характеру дискусія над проблемами побудови комуністичного суспільства, про шляхи переходу від соціалізму до комунізму, та про те, як буде виглядати життя при комуністичному ладі.

Ця дискусія розпочалась ще при обговоренні тез доповіді Хрущова.

В "Комсомольській Правді" (24. 1. 1959) наводиться лист комсомольця, в якому розповідається про суперечки серед колгоспної молоді про те, як же в майбутньому комуністичному суспільстві буде проводитися розподіл життєвих благ "по потребностям".

Моя потреба, — говорить один, — мати десять пар чобіт, десять убрань, розкішний будинок, легкову і вантажну машини..

— Це не потреба, а жадоба, — заперечує йому інший. — Пощо тобі стільки пар чобіт і убрань? Потрібно тобі до роботи пару чобіт — одержуй. Зносив — одержуй ще одні.

— Я буду їх чергувати: сьогодні одні одягну, а завтра — інші. Така потреба моєї душі.

Комсомолец запитує в листі: чи будуть "вимоги" під час комунізму задовольнятися однаково, чи по-різному, чи будуть вони якось обмежуватися?

Основною причиною цих суперечок, безумовно, є існуюча **НЕРІВНІСТЬ** в совєтській дійсності. Тому то саме серед "неіміщої" колгоспної і робітничої молоді особливо гостро виникає питання про те, чи буде ця нерівність з приходом комунізму знищена.

Дискусія серед молоді набрала справді масового характеру в зв'язку з тим, що ХХІ з'їзд проклямував вступ совєтського суспільства "в стадію розгорнутої побудови комунізму". Поштовх до загальних суперечок дали й "теоретичні положення" про перехід від соціалізму до комунізму, піднесені в доповіді Хрущова на ХХІ з'їзді і статті Глезермана в "Комуністі" ч. 18. 1958 р.

Цей масовий молодечий диспут виник не розпорядженням комуністичних інстанцій згори, а розпалився сам, стихійно, серед комсомольської молоді, яка цікавиться політикою й яка приготовлена бу-

дувати комуністичне суспільство. Саме серед цієї молоді яскраво виловились тенденції до вільнодумства. Комсомольці хочуть з'ясувати собі, що ж і як вони повинні будувати, як має виглядати майбутнє життя в комуністичному суспільстві? Молодь працює і намагається знайти ясний шлях у нетрах демагогічно побудованих теоретичних положень, проклямованих Хрущовим в його доповіді.

Суперечки і дискусії провадяться скрізь: на праці, в гуртожитках, дома і в учбових закладах. Комсомольське і партійне керівництво охопив жак від розмірів та характеру цих диспутів. Зрозуміло, що комсомольська молодь, "шукуючи комуністичної правди", мимоволі наштовхується на протиріччя і несправедливості в будові совєтського життя, на нерівність і класове розшарування совєтського суспільства і не може не відчутти неспроможности хрущовських рецептів будівництва комунізму. Одним словом, дискусія в молодечому середовищі вийшла із засягу ідеологічного впливу і керівництва вищих комсомольських та комуністичних інстанцій.

Наявність, характер і відношення до цієї дискусії з ясністю визначаються в доповіді першого секретаря ВЛКСМ — В. Е. Семичастного, яка виголошена на IV пленумі ЦК комсомолу:

"Дехто з комсомольських працівників і активістів побоюються диспутів молоді".

"...якщо хтось і помиляється, то його помилки самі по собі від мовчання не зникнуть. Живі суперечки серед молоді провадяться на кожному кроці — дома, в гуртожитку, на вулиці. Але йдуть вони, часто-густо без нас, без нашого ідейного впливу. А ми повинні допомагати в суперечках перемогти тим, чия точка погляду правильна" ("Комсомольська правда", 26. 2. 1959).

Комсомольське керівництво намагається ввести цей диспут в офіційно контрольоване річище. Але й в цих спробах йому не вдається повністю справитися з тенденціями вільнодумства, що з'явилися і посилюються серед "молодечої зміни будівничих комунізму".

Так, наприклад, в "Комсомольській

правді" (24. 2. 59) надрукований звіт про "комсомольський диспут", офіційно перепроводжений в Дніпропетровському на металургійному заводі ім. Леніна. Диспут був проведений під гаслом: "Чи приготований ти жити при комунізмі?"

Дискусія комсомольців була жвавою і продовжувалась декілька годин. Однак, з погляду комсомольського керівництва, висліди її, — жалюгідні, молодь не бажає сліпо вірити в стереотипну правду про комунізм, що її подають згори. В кінці звіту про дискусію говорить-ся:

"Так і не вияснили, чому досі збереглися пережитки капіталізму, яка різниця між буттям і побутом, як будуть переборюватися протиріччя, що притаманні соціалізму".

І це після того, як усі ці питання постійно розглядаються в совєтській пропаганді і теоретичній літературі, і після того, як Хрущов, на ХХІ з'їзді, підніс "глибоку, теоретичну розробку" всіх питань, які торкаються побудови комуністичного суспільства?

Не зважаючи на все це, пробуючи вийти з витвореного становища, "Комсомольській правді" доводиться шукати виправдання:

"Але навіть, якщо б суперечка продовжилась ще стільки часу, таке відчуття все одно залишилося б, тому, що не можна до кінця усвідомити собі за два три дні те, над чим людська думка билась "тисячоліттями" ("Комсомольська правда", 24. 2. 1959).

Слід ще раз відзначити, що тенденції до вільнодумства в тлумаченні проблем комуністичного будівництва, відмова сліпо вірити теоретичним положенням, що їх подає товариш Хрущов і совєтські теоретики, і заперечення несправедливостей сьогоденної совєтської дійсності виникли не серед молоді, що прагне власного добробуту, не серед "моральних стиляг" або байдужих скептиків, а серед тієї, до цих пір "вірної" комуністичній політиці частині молоді, яка є цитаделлю впливу комуністичної правлячої верхівки в середовищі підростаючого совєтського покоління.

Закордонний відвідувач про совєтську молодь

Подаємо статтю з лондонської газети "Обсервер" про совєтську молодь. Відомий знавець Совєтського Союзу, журналіст і письменник Едвард Кренкшо, автор статті, побував у Совєтському Союзі, де познайомився з життям і настроями молоді.

Перше, що мене вразило — це те, якою мірою особисте життя підсовєтської молоді віддалене від тієї всепоглинаючої політичної діяльності, що її від неї вимагає уряд. На Заході молодь має багато інтересів і можливостей, які виходять поза межі особистого життя. В Англії, наприклад, молодь має де розгорнутися. Є де погомоніти, є де обговорити перебудову світу. В Совєтському Союзі таких можливостей немає. Там тільки одна ідея, яку проводить партія, яка докладно окреслює, що повинен робити той, хто хоче служити цій ідеї. Всім іншим залишається одне — відійти в особисте життя.

Від часу революції в кожному новому поколінні був деякий відсоток вірних партії ентузіастів. З часом їх ставало дедалі менше й менше, і тепер залишилося зовсім мало, — що б не казав Хрущов. І їхні настрої не можна вважати характеристичними для підсовєтської молоді.

Те ж саме можна сказати й про різних опортуністів, хуліганів, "стиляг", про "золоту молодь". Не зважаючи на те, що про них говорять багато, їхня кількість незначна й їхні настрої далеко не показові. Цей ґатунок людей аж ніяк не репрезентує широких мас підсовєтської молоді.

Совєтська молода інтелігенція з багатьох поглядів надзвичайна. Вона має сильно розвинуте почуття власної гідності. Це — майбутня совєтська еліта, яка не має нічого спільного з партійною елітою. Молодь робить свою справу, добре розуміючи, що за інших умов вона могла б домогтися більшого. Наскільки я міг помітити, лише небагато з її представників вважають совєтське керівництво непомильним.

Молодь добре бачить ту прірву, яка існує між ідеологічними заявами цього керівництва та совєтською дійсністю. Занадто багато молоді спеціалісти від життя не очікують. Вони вже мають значно більше від своїх батьків і сподіваються одержати ще більше.

У політичному пляні вони не активні, якщо не брати до уваги чисто формальної активності. У мене склалося враження, що серед них розвинулося міцне почуття солідарності.

Становище наймолодших представників нового покоління — складне. Вони були ще школярами, коли помер Сталін. Але вони швидко довідалися, що їхній "великий вождь і вчитель" заподіяв найважчі злочини, що через його впертість ледве чи не була б програна війна з Гітлером.

Ця молодь має потребу в щось вірити. Але що їй дає Хрущов? У політичному пляні молодь бачить мало привабливу картину кремлівської гризні і постійний опортунізм совєтських керівників. В ідеологічному пляні — придушення угорського повстання. Молоді пропонують тільки один ідеал — нескінченні жертви в ім'я обіцянок матеріального добробуту.

Але для сучасної підсовєтської молоді матеріального добробуту далеко недосить. Як і молодь на Заході, вона шукає справжніх ідеалів. І в своїх невинних пошуках вона намагається ці ідеали знайти.

Борис АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ

ХВИЛЮЮЧІ ШТАМПИ

Всім відомо, яким великим дійовим чинником у літературно-громадському житті є журнальна або газетна рецензія на художній твір. Дарма, що її завжди друкують наприкінці журналу. Її спрагло чекає молодий поет чи белетрист, автор першої своєї книжки, її видивляється в чергових номерах і визнаний автор, ім'я якого відоме вже з кількох його збірок та поточної періодики. Рецензія — це ж бо перший відгук з-за стін письменницької лабораторії, в ній, хоч вона підписана певним одним ім'ям, письменникові в якійсь мірі завжди вчувається голос маси читачів, для яких він писав свій твір, творчо горів у труді, часом з мукою шукав нового слова, не раз думкою переносився в сприйняття тої читацької маси, тривожно питаючи себе: чи доніс він до неї в усій первісній свіжості ті образи, ті думки, що запалили його самого, чи сприйняв їх читач, чи полюбив або засудив він його твір?...

Не байдужий до журнальної рецензії і наш читач, надто коли йдеться про нещодавно прочитану книжку, яка до того ж сподобалась йому, але він не певен, чи його захопила ця книжка тільки тому, що він не знається добре на "літературних тонкощах", чи справді твір заслуговує на те. І читач шукає в рецензії кваліфікованої, об'єктивної оцінки прочитаного.

Критик, автор рецензії, стає першим посередником між письменником і читачем, обидва вони уважно прислухаються до його думки, він бо уособлює в собі й читацьку масу, яка споживає літературу, і той творчий колектив, що дає цю літературу, він водночас і висококваліфікований читач і репрезентатор перед читачем художньої літератури.

Я хочу спинитися на тій стороні нашої критики, де вона виступає перед читачем як організатор читацької думки.

Наша критика протягом останнього часу дала кілька ґрунтовних книжок, хороших, ерудованих статей, цікавих, змістовних оглядів художньої літератури, на сторінках журналів і газет опубліковано чимало вдумливих і влучних рецензій, дуже корисних і читачеві і письменникові. Та поряд із тим трапляється і багато рецензій, які свідчать, що в цій галузі нашої критики, а водночас і нашої періодики, не все гаразд.

Не маючи наміру в рамках цієї статті полемізувати з приводу оцінок того чи того художнього твору в рецензіях, я хочу звернути тут увагу тільки на форму, в якій подаються читачеві критичні оцінки, на якість викладу цих оцінок у рецензіях, а часом і в критичних статтях наших журналів.

Мене, передусім, вражають лексичні злидні ряду критичних висловлювань, коли критик чи то боїться сказати своє власне, оригінальне, не запозичене слово, чи просто лінується пошукати бо-дай відповідних синонімів, щоб не повторювати своїх попередників. Коли читаєш поспіль низку рецензій, опублікованих хоч би тільки цього року в наших журналах, перш за все почуваєш, як в очах тобі починає рябіти від дієслова "хвилювати" і подібних від нього дієприкметників, іменників та прислівників: "хвилюючий", "схвилюваний", "хвилювання", "схвилювано", немов би критики назавжди зреклись уживати інші адекватні вислови: зворушувати, вражати, зворушливий, разючий, бентежний тощо.

Ось зразки цього безугавного хвилювання, що хлюпає з рецензії в рецензію, з журналу в журнал: "що хвилює пам'ять письменника?", запитус може й слухно в даному разі, один рецензент, а другий в унісон йому вже стверджує: "у заключних двох строфах поезії автор дає ясно відчуті, що ж схвилювало його", третій же рецензент, притомившись хвилювати письменника, береться за читача: "Збірка загалом сприймається добре, хвилює читача". В одному місці рецензент запевняє: "не можна без хвилювання читати...", а слі-

дом за ним хором виголошують інші: "хвилююча краса тут сприймається серцем будівника...", "треть частина поезії — хвилююча розповідь про подвиг", "його пристрасно-схвилюваний голос зачіпає за живе".

І так раз-у-раз, рецензент за рецензентом, аж поки збуджені ними ж самими штучні хвилі не винесуть рецензентів на міліну. Але й тут, навіть звертаючи назад, рецензенти не можуть знову не хвилюватись:

"Тема, що й говорити, хвилююча, а тим часом вірш не хвилює", "не хвилює і вдале за задумом оповідання...", "у них (віршах на інтимні теми — Б. А. — Д.) уже нема тої схвилюваності..." і т. д. і т. п.

Можна без кінця наводити такі цитати, але досить, здається, і цих, узятих в різних авторів, з різних рецензій, з різних журналів.

Хвилюватись у всіх, які тільки можливі в граматиці, відмінах — стало чомусь неперейденим для рецензента обов'язком, без якого ніби не можлива путня рецензія. Це набрало мало не характеру словесної пошести, коли навіть автори серйозних рецензій та статей не вільні від того, щоб і собі "похвилюватися" за письменника й читача. Та біда в тому, що самі рецензенти, в своєму естві, не хвилюються: розповідають про смішне і не сміються, спiniaються на сумному і не вболівають, торкаються пристрасного з байдужістю клясичної Теміди...

("Літературна газета", 19 серпня 1958)

НА ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ СЛУЖБІ

70-літній ювілей ред. Михайла Єремєєва

7-го лютого ц. р., останній із живих ще засновників Центральної Ради, в дальшому секретар і директор її канцелярії ред. **Михайло Єремєєв** відзначав у колі своїх дітей, численних внуків та деяких старих приятелів 70-річницю з дня свого народження. Святкування відбулося у Вісу під Парижем, у господі старшого сина Ювілята. Прот. В. Вишневський відправив урочистий молебін, по якому привітав Ювілята чулим словом та коротко схарактеризував його діяльність, а також головніші віхи його життя.

Рід Єремєєвих походить з стародавнього села Єремєївки (Вереміївки) на Полтавщині. Єремєєви, про яких згадує в своєму "Гербовнику" Модзалевський, належали до значної козацької старшини. У родині завжди плекались українські традиції: одна з старших тіток Ювілята — мати українського письменника В. Радича — була приятелькою Тараса Шевченка, який часто в неї гостював, а дід його Степан, який займав у половині минулого століття високу посаду в київській адміністрації, скористав із свого становища, щоб сховати найбільш компромітуючі документи Кирило-Методіївського Братства, які переховувалися в його архівах в Юрові над Здвижем, де й згоріли з цілою садибою 1875 р.

Справа ця залишилася невикритою, але все ж таки він попав під підозріння, мусів здемісіонувати і осів назавжди на селі.

Ювілят народився 7-го лютого (н. ст.) 1889 р. і, по закінченні класичної гімназії вступив до університету, а потім до політехнічного інституту в Києві, який скінчив напередодні революції. Вже замолоду він визначався нахилом до політичної та літературної праці і ще в гімназії заснував з ближчими товаришами Є. Нероновичем та П. Чикаленком перший український журнал для молоді "Відродження". Таким чином 70-та річниця його життя збігається з 50-літтям його журналістичної діяльності. У політехнічному інституті він був довгий час головою студентської громади і, як делегат її до Центрального Студентського Комітету, був заарештований в березні 1911 р. під час відомого бурхливого 50-ліття з дня смерті Шевченка. Два роки пізніше він був самотнім делегатом з Наддніпрянщини на ювілей Івана Франка у Львові, де виступав під прибраним прізвиськом Терещенка на врочистій Академії і також на інших з'їздах та урочистостях. При цій нагоді познайомився з І. Франком, М. Грушевським, С. Витвицьким, С. Бараном та інш., а також заступниками еміграції, М. Залізняка, В. Дорошенком, О.

Коваленком і ін. Змобілізований на війну, він був залишений в київській залозі, як інженер, що дало йому можливість узяти ближчу участь, разом з Є. Чикаленком, Старицькою-Черняхівською, Д. Дорошенком та М. Синицьким в заснуванні Центральної Ради. На початку він брав ширшу участь в її політичній роботі, а після обрання секретарем її, присвятив себе, на прохання та під керівництвом М. Грушевського, організаційній діяльності: zorganizував її канцелярію та керував усіма технічними справами, ставши реально на шлях всеукраїнської служби народові. Як секретар відчитав урочисто на Софійському майдані в Києві в присутності духовенства, війська, уряду та дипломатичних заступників 2-ий та 3-ій Універсали, а також секретарював на засіданні 22-го січня 1918 р., де провів поіменне голосування 4-го Універсалу і оголосив, що він набув сили закону, ставши реальним доказом нашої державності. Відзначившись в Центральній Раді як добрий промовець, він разом з М. Міхновським брав діяльну участь в організації українського війська, а одночасно з Винниченком, С. Петлюрою, В. Чехівським, Б. Мартосом та іншими — у відмосковленні зденационалізованого українського робітництва.

По окупації України німцями здемісіонував з Центр. Ради, яка скоро по тому була зліквідована окупантами і під час гетьманського періоду працював як інженер. По здобутті Директорією Києва був обраний від Чернігівщини членом Трудового Конгресу та Установчих Зборів, а згодом був запрошений на працю до Міністерства Закордонних Справ. Самозрозуміло, що діяльність Ювілята не лишилась без уваги Чека, і він фігурує у відомому більшовицькому фільмі "Чапаєв", як один з головних бандитів поруч з Грушевським, Винниченком, Петлюрою та іншими.

Призначений секретарем дипломатичної місії до Квіриналу, він заснував у Римі журнал "Ля Воче дель Україна" і, з допомогою Чехівського, організував дипломатичну та пропагандистську працю. По півроку виїхав до Кам'янця з справозданням до уряду, де був призначений головою місії в Римі та членом Ради міністра закорд. справ (А. Ливицький). Одночасно дістав особисте доручення від Головного Отамана С. Петлюри об'їхати всі українські дипломатичні місії в Європі і зкоординувати їх інформаційну та пропагандивну працю, що й виконав протягом 1920 року.

По ліквідації в 1921 р. дипломатичних місій, виїхав до Відня, де протягом трьох років редагував з В. Пісначевським "Волю", яка зуміла залучити до співпраці найліпші літературні та публіцистичні сили того часу і заслужено вважається фахівцями й по цей день найкращою українською публікацією. Його фейлетони, підписані "Самовидець", широко передруковувались українською пресою в Галичині й за океаном. По ліквідації "Воли" був запрошений до Подєбрад, де викладав, спочатку під керівництвом проф. Шиндлера, а далі самостійно сільсько-господарську механіку. З Чехії переїхав до Парижу, а потім до Женеви, де створив видавництво "Офінор", яке протягом 17

років випускало, присвячені поневоленням Москвою народам, щотижневі бюлетені для української преси. Це було одиноке українське видання, новинки якого регулярно передруковували більше як 1000 публікацій. Одночасно, аж до самої війни, мав прилюдні виклади на українські теми в Женеві, Римі, Парижі, Мадриді, Варшаві та інших містах, спричиняючись тим до популяризації українського імені в західному світі.

З утрудненням інформаційної праці під час війни, Ювілят присвятив багато часу допомогівій діяльності, заснувавши з швейцарськими приятелями послідовно три швейцарські допомогіві інституції: Центральний Координаційний Офіс, Швайц. Т-во Допомоги Українцям та існуючий ще нині Комітет Допомоги Українцям, де працював безкоштовно протягом більш 15 років.

По закінченні війни Ювілят не спочив на лаврах пройденого, а присвятив себе пропагуванню української правди та культурницькій праці, влаштовуючи відчити, концерти й фолкльористичні виступи (з яких варт згадати виставу в Женеві "Запорожець за Дунаєм" французькою мовою, в перекладі Ювілята). Видав низку українських пісень з французьким текстом, які залюбки співають швейцарські та французькі хори. Уділяє багато часу літературній та науковій діяльності. Він є членом кількох швейцарських наукових установ, членом Міжн. Союзу Письменників, давнім членом Міжн. Спілки Журналістів і т. п., а останнього часу був обраний Ген. Секретарем Женевського Історичного Т-ва. Видана недавно Женевським Науковим Інститутом (місцева Академія Наук) його розвідка про дочку адм. Лефорта звернула на себе увагу Київської Академії Наук, яка передплатила 10 примірників і увійшла в стосунки з Інститутом.

На схилі життя Ювілят повернувся також до літературної праці. Останнього часу закінчив великий роман з часів визвольної боротьби та еміграції — "За скарбом Мазепи" і працює над історичною поемою "Пісня про хрещення Руси", а також упорядковує свої архіви, які датовані ще з часів Центр. Ради, і які збереглися поміж небагатьох, що не були знищені німцями чи більшовиками. Хто хоч раз побував в родині п. Єремєєвих, той зразу помітить, що там збереглась здорова українська духовість, моральна чистота, турботи за загально-українську справу, велика пошана до традицій, віра в майбутнє свого народу та тверда постава для тієї майбутності працювати і готувати до неї своїх дітей.

Святкування ювілею закінчилося виступом унуків Ювілята (2-12 р.р.), які в народніх убраннях відспівали дідові "Многія Літа" та виконали декілька українських пісень і танців.

До тих святкувань і побажань з нагоди 70-ліття з дня народження та 50-ліття вірної служби Україні, де тільки ставила його доля, приєднуються з найкращими побажаннями для Достойного Ювілята, Михайла Михайловича численні його знайомі та приятелі по всьому вільному світі.

Т. Робенко

ПЕРША ВИСТАВА

(3 гумору за залізною завісою)

— Дідусю, розкажіть, як ви культуру, художню самодіяльність колись підносили!

— Та нічим, кажучи, особливо похвалитися. Бо за сорок років і клуби стали не ті, і культура не та... Все змінилося. Розкажу, мабуть, про нашу першу виставу на селі...

Знову оплески.

— Було це сорок років тому. Ще громадянська війна палахкотіла. Пам'ятаю, скликав нас голова комнезаму Петро Карпович Мережаний. Славний чоловік був. Весь ходив у військовому і з величезним револьвером у дерев'яній коробці. Скликав і каже:

— Так от що, хлопці й дівчата... Коли подивитися навколо, то яку ми культуру побачимо на сьогоднішній день у нашому селі?... Ні-якої! А в сусідніх селах уже є й культура своя, і клуби, і бібліотеки і навіть "песи" (це на п'єси він так) показують людям. А в Заблочному чорного "роя" (це рояль) притягли хлопці від поміщика. День і ніч грають. А що ми маємо в нас?... Різні саботажники пишуть дьогтем непристойні слова де треба і де не треба...

— Що ж нам робити, Петре Карповичу? — питаємо.

— Культуру! — каже, — Щоб і пески ставити, стішки читати, і співати, як люди роблять...

Вол. СВИДЗІНСЬКИЙ

ЯК М'ЯКО ВЕЧІР...

Як м'яко вечір тіні стеле
Зчарований дивлюсь туди,
Де колихають темну зелень
Дощем побризкані сади.

За ними поле половіє,
Там мак цвіте,

стежинка в нім...

Чому ж не йдеш, моя леліє?

Твій подих в вітрі запаши́м.

Я забуваю: в цій годині

Далека ти. Не в цім краю

Твій погляд милий,

темно-синій,

Світлив на молодість мою.

Вечірне небо навіває

Незбутніх мрій,

дивочних дум...

Я забуваю — все минає,

Як блиск роси, як вітру шум.

— А як ту культуру робити? — питаємо.

— Дуже просто. Не святі ж горшки ліплять!

— А клуби де взяти?

Голова відповів:

— Ларіон крамар утік з білими? Втік. Сарай і конюшню залишив? Залишив. Пробийте стіну в конюшні, з'єднайте з сараєм, і кращого клубу не треба.

— Там же брудно, — кажемо, — свині, вівці, худоба стояла. А головне — страшенні блохи!

— Що ж ви за передовий авангард, коли блохи поганої боїтеся? Полином її, ідоліву! — Петро Карпович додумав, покрутив барабан револьвера і продовжував. — Так от... Сьогодні акурат, понеділок. І щоб мені на неділю клуб воздвигли і оцю песу поставили! — і ви́тяг з-за халави товстий поймаканий рукопис.

Другого дня взяли ми до роботи. Вичистили, вимеди конюшню. Пробили стінку в сарай. Поставили сцену. Макар Григорович намалював на ній хату, соняшника й вітряка. Дівчата побілили стіни, пошили з мішкщини завісу. Усе йде, як слід. Лише блохи кусаються, як собаки. Нам, хлопцям, це нічого: понапишали в штани полину і працюємо. А дівчата бідолашні, вискакували почухатись аж за клуб.

Зайшов голова. Подивився, похвалив і мовить:

— А тепер приступайте до пєси. Та попросіть учителя. Бо вона так переписана, що й чорт не розбере. Може, Макар Григорович виручить.

Так і зробили. Учитель прочитав п'єсу. Дуже сподобалась нам. Там було і любов, і про боротьбу з білогвардійцями. Особливо багато було стрілянини...

В неділю вечером зійшлися до клубу. Учитель почав гримувати нас: того сажею, того — окрою, того крейдою. Дехто почепив собі вуса з вовни. Так інтересно!

Почала сходитись публіка: діти, молодь і продармійці, що стояли в нашому селі. А ми все гримуюсь, одягаємось, каганці полагаджуємо. Чуємо: публіка починає кричати:

— Давайте, а то блохи загризають!

Зайшов Петро Карпович:

— Починайте, — каже, — вже одинадцята година.

Тричі вдарили в якусь залізку і я почав підіймати завісу. Шарпнув за мотузку раз, другий — не підіймається. Покликав свого друга, шарпнули вдвох... Мотузка тріснула, ми перекинулись, а завіса й не думає підійматись. Хтось здогадався, виліз на бантину, підняв завісу, і вистава почалась.

Перша дія пройшла нормально. Макар Григорович нам підказував. Ми навмисне стояли біля самої халабуди, щоб усе було чути. В одного артиста, правда, вуса впали, але трапилось так, що ніхто цього й не помітив.

У другій дії вийшов конфуз. І таки з Наталкою. Мене, як було сказано в п'єсі, білі розстріляли. Я так добросовісно впав, аж дошку головою пробив. Наталка повинна була падати мені на груди, обнімати, цілувати і промовляти: "За що вони тебе вбили?" А вона стоїть і сміється. Уже учитель кілька разів гукнув: "Падай і цілуй!" І я шепочу. А вона регоче, як маленька. Почали й люди сміятися. Я не втерпів, схопився і до публіки:

— Чого ви смієтесь? Тут саме плакати треба, а вони?...

В залі піднявся регіт. А Макар Григорович крикнув, щоб опускали завісу.

Сердитий і схвилюваний зайшов

Євген ЛЕТЮК

БУДУ ТРИЧІ ЩАСЛИВИЙ...

Молоде та зелене,

Так про мене

говорять усі,

Хоч стоїть біля мене

Стигле літо

у живійній красі.

Ходить слава по миру:

"Легковажний,

собі на бідую..."

Що ж, признаюся щиро,

Я зеленим і юним іду.

Будуть весні летіти

Буде більший

рахунок літам,

Але серцю старіти

Я ніколи,

ніколи не дам...

Буду тричі щасливий,

Коли скажуть

про мене: "Дивись,

Молодий, хоч і сивий,

І зелений

такий, як колись!"

я за лаштунки. А хлопці:

— А що, Іване, націлувався?...

Вбіг Петро Карпович.

— Нічого, хлопці. Продовжуйте, поки каганці ще горять. А з цієї саботажницею я завтра поговорю, — і кинув погляд на Наталку.

Дівчина в плач, а ми почали третю дію. Все йшло, як слід, коли прибігає хлопець Митрофана Качковського, того, що мав грати денікінського солдата, і каже:

— Тато не прийде сьогодні. Мати не пускають його на це чортове збіговисько! — і побіг.

Що тут робити? Ми до Петра Карповича.

— Беріть, — каже, — сторожа, діда Самійла. Він справиться.

Покликали діда. Голова й каже до нього:

— Діду, допоможіть... У вас все одно робота — не бий лежачого.

— Що, може, водички свіженької принести? — запитав дід.

А голова:

— Ви в солдатах були?

— Ого-го, — каже дід. — І в солдатах був, і на війні...

— Так от, — мовив Петро Карпович, — вам доведеться грати солдата.

— Як же його грати, коли я зроду ні на чому не грав. На бубні колись молодим балувався...

— Хлопці вам усе розкажуть! — закінчив голова.

Одягли ми діда Самійла в мундир білогвардійського солдата. Дали рушницю. Він як глянув ненароком у дзеркало, побілів з переляку і шепоче:

— Ой, Боже ж мій!... А яка ж тепер влада на селі?...

Тут і почалося... Дід глянув на продармійців, що сиділи в перших рядах, і перелякався. Адже він одягнений у форму білогвардійця. Стоїть, витріщивши очі, і не хоче віддавати зброю.

В залі піднявся регіт і вигуки:

— Віддайте, діду, вона все одно без затвора.

— Ні, не віддавай, Самійле, бо клопоту не оберешся!

...Чуємо, вчитель гугає:

— Та заберіть у нього силою!

Хлопці повалили діда. Забрали зброю. Старий схопився, заїхав одному артистові у вухо, кинув картуза з кокардою і стрибнув просто в публіку.

В залі регіт. Учитель гугає:

— Опускайте мерщій завісу!

Опустили. Зібрались за лаштунками. Прийшов і Петро Карпович.

Москва проти "буржуазних" істориків

Дослідники найновішої української історії І. Мазепа, Д. Решетар, Р. Пайпс, І. Майстренко, а також англomовний "Український кварталник" під обстрілом Москви.

Московський журнал "Вопросы истории" (ч. 2, 1959 р.) пише, що з огляду на появу в Америці і в Західній Європі наукових розвідок про українську національну революцію, з советського боку потрібна протидія. Кремль непокоїть той факт, що неконтрольовані ним історики в своїх працях говорять про "поневолення українського народу російськими більшовиками" і "проливають крокодилячі сльози з приводу удаваного поневолення Москвою" українського народу".

Виглядає так, що в дослідженні найновішої української історії еміграційні і чужинецькі історики випередили підсоветських, контрольованих партією, істориків. Московський журнал говорить: "Насвітлення боротьби проти буржуазно-націоналістичної контрреволюції на Україні... має велике політичне і наукове значення... Однак, питання боротьби проти буржуазно-націоналістичної контрреволюції поки що не знайшли достатнього насвітлення в советській історичній літературі".

Ці твердження містяться в великій статті А. Лихолата, в якій, після багатьох безуспішних зусиль підсоветських істориків, дається найновіша версія подій 1919 року на Україні.

Про українських еміграційних і чужинецьких істориків А. Лихолат говорить таке:

"...декілька років тому, в Мюнхені вийшло друге видання трьохтомової "праці" бувшого петлюрівського міністра І. Мазепи "Україна в огні і бурі революції" (1917-1921 рр.). де він прославляє зрадницькі дії Центральної Ради, Директорії,

— От, чортів дід, — каже, — підвів!

І запитав, чи нам ще багато лишилося.

— Дві дії — кажемо.

— На сьогодні досить, — каже він. — Ми не старці, щоб виводити кінці. Хай люди трохи потанцюють...

Рипнула гармошка. почалися танці.

А дід Самійло після тієї вистави десь, як забіг, то аж цілий тиждень не показувався. Боявся, щоб не заарештували його... С. Кравченко

"петлюрівського вояцтва" і куркульсько-націоналістичних банд, які виступали проти влади робітників і селян в роки громадянської війни і чужоземної інтервенції.

Багато злобних вигадок про український народ міститься в книгах Д. Решетаря "Українська революція 1917-1920 рр." і американського фальсифікатора історії Р. Пайпса "Створення ССРСР". Перекручення історії України советського і досоветського періодів систематично ведеться на сторінках "Українського кварталника", який випускається в Нью-Йорку зрадником М. Чубатим...

Найгрубішу фальсифікацію історії громадянської війни на Україні містить книжка (книжонка), що вийшла в Нью-Йорку. бувшого боротьбіста із Кобеляк (Полтавщина) І. Майстренка — "Боротьбізм". в якій автор намагається доказати, наче б то справжніми виразниками і оборонцями інтересів українських трудящих мас були не більшовики, а "ліві" українські соціалістичні партії, і в першу чергу боротьбісти".

Л. Лиман

М. РИЛЬСЬКИЙ

БАБИНЕ ЛІТО

Поникли береги осінні,
Дерева гаснуть, мов свічки,
Та в ясоносинім павутинні
Летять маленькі павучки.

Багато їх в путі загине,
В дощі потоне крижанім,
І рух живої павутини
Застигне сріблом неживим.

Летять бездумно, мовчазливо,
Самі не знаючи доріг,
І начіпляються квалливо
На все, що зустрічає їх.

Над синім холодом Дніпровим
Нема їм ліку і кінця —
І знов тремтять забутим словом
Людські надії і серця.

Прозора осене! Вертаєш
Ти недопиті весни нам,
Мене ти смутком огортаєш,
Що я за радість не віддам.
Хай сили повернуть немає
Колишні мрії і літа,
Та нові мрії навіває
Твоя глибока гіркота.

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ

“Слабість долі — зверхність молоді”

На одній із малярських виставок було виставлено два малюнки про катастрофу корабля “Титанік”. Під одним малюнком, на якому показано потоплюючий корабель, був напис: “Слабість людини — зверхність природи”. Під другим, на якому зображено чоловіка, що уступає своє місце жінці в останньому рятунковому човні, стояв напис: “Слабість природи — зверхність людини”.

Якщо б якийсь із наших мистців спромігся намалювати дві картини з життя нашої молоді, на одній зобразивши молодь, що примушена покинути рідний край, а на другій — життя молоді на еміграції, то під цими картинами можна було б сміливо подати вищезгадані написи. Лише слово “природа” замінити словом “доля”.

—○—

Переглядаючи життя української молоді на еміграції (той її другий образ), можна беззастережно ствердити, що українська молодь перемогла емігрантську долю. Вона, підкресливши свою відданість і любов до України, зорганізувавшись в окремих молодечих організаціях, продовжує традицію зорганізованого руху української молоді з часів визвольних змагань.

Свою зверхність над долею доказала і та частина української молоді, що об'єднана в ОДУМ-і. Одумівці, опинившись далеко поза межами своєї Батьківщини, недвозначно показали своє обличчя, підкресливши своє національне, українське “Я”.

Для прикладу можна навести ді-

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ:

Ю. Март, Ньюарк. Ваші матеріали підуть в найближчих числах, як тільки роздобудемо ілюстративний матеріал.

Проф. І. Розгін, Детройт. З технічних причин закінчення Вашої статті про стан освіти в Україні перенесено на наступне число “Молодої України”.

Н. Солоня, Філадельфія. Дещо в згаданій Вами справі зробимо.

В. Колосюк, Детройт. Використати, на жаль, не зможемо.

М. Матула, Мерлвуд, США. Вірш потребує ще уважного літературного опрацювання.

яльність одної з найстарших одумівських філій, а саме філії ОДУМ у Філадельфії.

Від початку свого існування філія зосередила головну увагу на вихованні своїх членів, на організації та культурно-освітній діяльності, активно співпрацюючи з іншими організаціями міста, в першу чергу з Товариством Прихильників Української Народньої Республіки.

Весь час дбаючи про підвищення рівня національної свідомості, духових і моральних якостей своїх членів, провід філії намагався заповнити вільний час корисною працею. Своїми силами філія відсвяткувала українські державні свята, відзначала пропам'ятні дні українських діячів, а також влаштувала ряд доповідей на політичні, історичні, літературні, соціальні та мистецькі теми.

—○—

З-поміж недавніх відбутих імпрез слід згадати дві, присвячені роковинам Базару й Крут.

23-го листопада м. р. філія відзначила 37-му річницю героїчного Листопадового Рейду повстанчих груп Армії УНР під командуванням генерал-хорунжого Юрія Тютюнника, рейду, що закінчився трагічною смертю 395 лицарів-мучеників під містечком Базар на Волині.

Скромно, але щиро відзначено цю часом призабуту старшим громадянством, подію. Дуже цікавий реферат про Рейд прочитав учасник визвольних змагань, старшина Армії УНР, майор **Павло Шпірук**, спеціально запрошений з Нью-Йорку. З решти точок програми слід відзначити деклямації одумівок: панни **Надії Филипів** (вірш С. Кость-Костенка “Безсмертному загонові”) і панни **Оксани Миколайської** (вірш Миколи Оверковича “Дума про Щербаків”) та виступ групи юних одумівок, які по-мистецькому виконали вправу вільноруч у супроводі пісні “Чуєш, брате мій”.

1-го лютого ц. р. філія урочисто відзначила 41-у річницю бою під Крутами, бою, що став символом і дороговказом українській молоді в боротьбі за волю та державність України, а їхня могила стала віковим храмом, до якого ще приходить молодь з усієї широкої

України молитися, щоб “в хвилині одчаю... в хвилині знесили... відживитися тим святим вогнем ентузіазму, який палає тут і під камінним хрестом”.

Програма свята складалася: з глибоко-змістовної доповіді-аналізи редактора **Володимира Біляєва**, з сольових виступів одумівок: панни **Параскевії Манойло** (меццо-сопрано), яка проспівала “Молитву за вітчизну” — слова Івонни Савицької, музика Миколи Фоменка, й панни **Надії Терещенко** (сопрано), яка проспівала “Думку” — слова Олександра Олеса (Кандиби), музика Якова Степового, виступу мішаної групи юних одумівців, які на тлі могили продеклямували вірш Павла Тичини “На Аскольдовій могилі”; з чудових деклямацій одумівок: панни **Оксани Миколайської** (вірш Михайла Махнівського, учасника бою, “Згадаймо їх...”) і панни **Оксани Панасюк** (вірш Олександра Олеса “Терновий вінок”); та виступу одумівського хору, доповненого співаками церковного хору з церкви Св. Покрови У.П.Ц., під керівництвом відомого диригента п. **Петра Куриленка**, який (хор) проспівав три пісні: “Коли ви вмирили” (музика М. Гайворонського), “Їхав стрілець на війноньку” (музика М. Гайворонського) та “Ой, горе тій чайці” (музика Миколи Леонтовича).

Обидва свята закінчено відспіванням гімну “Ще не вмерла України”.

—○—

Підсумовуючи пророблену роботу, особливо наслідки обох імпрез, musim з радістю підкреслити бажання молоді відзначати події з історії визвольних змагань за незалежність нашої держави у формі Української Народньої Республіки, як також бажання брати активну участь у програмі цих святкових імпрез.

Тепер, коли українська молодь так масово “американизується”, включно із дітьми найбільш національно свідомої української інтелігенції, таке явище треба не лише привітати, але й підтримати всіма силами.

Бо ж не дарма говориться: — “Народ, що забуває свою історію, губить свою душу”.

Павло ЛИМАРЕНКО

Група активних одумівців з Торонтонської філії, членів драматичного і танцювального гуртків.

Свято Крут у Лондоні

З доручення місцевого відділу КУК та місцевих організацій, силами філії ОДУМ-у, відзначено пам'яття полеглих під Крутами.

Свято відбулося 8 лютого 1959 р. в залі Українського Клубу ім. Івана Франка. На це свято прийшли й отці о. С. Гущуляк від Православної Церкви і о. Байрак — Греко-Католицької.

Свято відкрив коротким вступним словом голова православної громади п. Б. Яремченко, який попросив студента Лондонського університету — голову філії ОДУМ-у В. Педенка виголосити реферат.

В. Педенко в своєму добре опрацьованому рефераті розповів про значення Крутянського Бою для української молоді, про героїстичність і саможертву полеглих. Доповідь зробила на присутніх помітне враження.

У деклямаціях взяли участь: панна Рая Подопрігода (вірш "Поляглим Героям під Крутами"), та чле-

ни Юного ОДУМ-у Н. Панасенко, В. Федоренко, Л. Рибка, Л. Подопрігода (спільна деклямація вірша "Крути"). В другій частині свята показано інсценізацію "Крути" з участю членів ОДУМ-у В. Поденка, А. Жидовка, В. Сніг, В. Кошарного, та М. Жидовка, М. Сніг — з Юного ОДУМ-у. Інсценізація була дуже вдалою, жаль тільки, що на сцені не було відповідних декораций до свята Крут.

Слід зазначити, що це було перше свято Крут, влаштоване всіма силами наших організацій.

Свято закінчилось відспіванням національного гімну "Ще не вмерла Україна".

Р. По-да.

З ЖИТТЯ ФІЛІЇ ОДУМ-У В ТОРОНТІ

Торонтонська філія ОДУМ-у постійно зростає числом нових членів. Так воно й повинно бути, бо кількість наших людей, замешаних у Торонті, більша ніж у інших

містах Канади. З приходом нових членів філія збільшилася майже вдвоє, а разом з цим поживавилась і праця.

Минулого місяця відбулися місячні збори, на яких у цікавий спосіб обговорювалась тема "Чи виконав ОДУМ своє завдання?"

Збори відкрив голова філії Петро Родак, який запросив до столу дискусій чотирьох одумівців: Мар'яна Дального, Ю. Охрима, Л. Ліщину та О. Сандула

Л. Ліщина й О. Сандул твердили, що організація непогано справилася зі своїми завданнями. Видається журнал "Молода Україна", виховано кілька одумівських публіцистів, ОДУМ входить, як важливий партнер, до складових молодечих організацій, річні збори одержують десятки доброзичливих побажань щодо покращання праці, створення курсів, гуртків самодіяльності, видавання книжок при редакції "Молодої України"; ОДУМ міцно стоїть на становищі підтримки УНР та організовує нашу дорожню молодь в відділі Юного

ОДУМ-у. Це були б основні твердження, які виправдовували б існування ОДУМ-у.

М. Дальний і Ю. Охрим підійшли до заторкнutoї теми критичніше. Ю. Охрим сказав, що ми не справилися зі своїми завданнями і не здобули того, що мали б здобути в своїй праці. І те, що попередні дискусії підкреслили, як позитивне, це тільки свого роду самозаспокоєння. Так, ми видаємо журнал, — говорив Ю. Охрим, — але скільки нашої молоді, нашого членства, читає цей журнал? Скільки одумівців пише до журналу? Дисциплінованість одумівського членства також невисока.

М. Дальний твердив, що ОДУМ ще не оформлений згори донизу. Це оформлення повинно було пройти з початку організації ОДУМ-у. Зараз трохи запізно. ОДУМ має велике число ідейних членів, які не втечуть від будьяких завдань, але ОДУМ має мало членства і із таким числом ми не можемо багато що зробити. Губиться ентузіазм. Інша річ, якщо організація нараховує велике число членства. ОДУМ ігнорує молодь з Галичини, а також молодь протестантського визнання, або народжену в Канаді. ОДУМ-ові бракує точно окресленої виховавчої методики, окресленої ідеології, ба простого вміння вести більші збори й т. д. Помічається нехоть і в праці. Мабуть ще не всі розуміють різницю між зборами і з'їздом. ОДУМ повинен прийняти форму окремих гуртків, на яких підготовлені особи провадили б гуртки на виховавчі теми.

У дискусіях взяли участь М. Гринь, М. Клименко, І. Пишкало та інші.

—○—

15 березня ц. р. відбулися чергові місячні збори, присвячені нашому національному генієві Т. Г. Шевченкові.

Інж. П. Родак відкрив збори, й по короткому вступному слові попросив п. Самотюка прочитати реферат про життя і творчість Т. Г. Шевченка. Реферат був дуже змістовний, і присутні члени філії прослухали його з захопленням. По закінченні реферату присутні проспівали "Думи мої, думи", "Привітайже, моя ненько", а секретар філії панна Валя Літвінова прочитала поему Шевченка "Юродивий". Співом "Заповіту" було закінчено першу частину зборів, після якої

було ще обговорено поточні одумівські справи.

Треба зазначити, що збори філії відбуваються за прийнятим планом. І це виправдує себе. Бо коли б філія провадила окремі доповіді чи реферати, навряд чи був би такий успіх. Одумівці перегружені наукою в школі та участю в інших гуртках чи курсах.

Зараз філія почала підготовлятися до молодечої зустрічі, яка відбудеться у США на початку липня ц. р.

Михайло Юхименко

ФІЛІЯ ОДУМ-у В КЛІВЛЕНДІ ВІДЗНАЧАЄ 8-МУ РІЧНИЦЮ СВОГО ІСНУВАННЯ

15 березня 1951 року в Клівленді було засновано філію ОДУМ-у. За 8 років існування філії бувало різно. Праця в філії часом поліпшувалася, а часом підупадала з різних причин. За 8 років старші члени перейшли в сеньйори, а на їх місце прийшли нові, молоді сили. Багато хлопців-одумівців відійшло до війська, як от члени управи ОДУМ-у: Василь Турко, Григорій Яшник, М. Пономаренко й інші. Деякі відбули службу і повернулися до праці, а ще деяких ОДУМ чекає. До добрих сторін ОДУМ-у в Клівленді треба зачислити створення при одумівській філії спортової дружини "Лев", як футбольної, так і волейбольної, та створення хору одумівських колядників. Філія влаштувала цілий ряд доповідей на різні теми. Останнього часу створено одумівський хор під керівництвом Ів. Наріжного. Філія брала участь у зустрічах: Голови УНРади І. Багряного і Голови В. О. УНРади М. Лівицького. Влаштувала декілька забав. Щороку з коляди виділяє певну суму для УНРади, пані Ольги Петлюри і на "Молоду Україну".

Відзначаючи 8-літній ювілей філії, треба особливо згадати віддану працю ініціатора заснування ОДУМ-у в Клівленді Вас. Пономаренка, та активних одумівців, що на протязі 8-ми років були головами філії, а саме: Вас. Пономаренка, Миколи Гурі, Григорія Шишуті, Василя Турка та всіх членів Управи філії, що віддано працювали для ОДУМ-у.

3 нагоди ювілею філія влаштувала в суботу, 14 березня ц. р. велику забаву, що пройшла з надзвичайним успіхом. В ній взяли участь понад 200 осіб, як молоді, так і

Максим РИЛЬСЬКИЙ

О, КРАЮ МІЙ...

(Уривок)

О, краю мій!
Вечірньої години,
Коли в полях
смутна лягає мла,
До тебе серце,
як дитина лине,
І кволі руки,
ніби два крила,
У далеч простираються
незримі,
У молодости
землю несклосимі.
Там по обніжках,
сивим полинем
І медовою кашкою
порослих,
Блукали ми бувало
день за днем
Забувши і про їжу,
і про послух,
Свавольні діти...
З них до сивини
Один дожив —
умерли всі вони!
Берега там у шибі заглядала,
Коли я, хлопчик,
спочивав лягав,
І зірка та,
що світ мій осіяла,
Цвіла, мов квітка
між небесних трав,
І стерегла дитину
від напасти...
Настане скоро їй
пора упаси!
Там солов'ями
Рідний гай співав —
Тремтіла кожна гілка
солов'їно! —
Там білий
між деревами рукав
Майнув колись
одну лише хвилину
І для очей
в одну хвилину зник,
Щоб у душі зостатися навік.
Там першу радість
і страждання перше
Довірливо навчався я
приймає,
Там рідну пісню
слухав я, завмерши,
Щоб і самому стиха заспівати,
Там воду пив
із джерела дзвінкого.
О, хоч би раз
припасти ще
до нього!

старшого громадянства. Грала відома у Клівленді українська орке-

стра "Мелодія" під керівництвом **Анатолія Колдуна**. Молодь і старше громадянство у веселому настрої провели свій час до 2-ої год. ночі. До організації цього вдалого вечора дуже спричинилися **Вас. Пономаренко**, члени Управи філії та громадяни **П. Трохименко**, **Ольга Михайлюк**, **Т. Турко**, **Н. Чорногора**, **І. Пономаренко** та інші.

Член ОДУМ-у

ЧИЙ ГОГОЛЬ?

Не забуваючи про 150-ту річницю з дня смерті Гоголя, філія ОДУМ-у в Клівленді влаштувала 28 лютого ц. р. літературний вечір, на якому літератор **Ол. Яровий** прочитав доповідь на тему: "Чий Гоголь?". Доповідач звернув увагу присутніх, що це не буде жаден суд над Гоголем, на зразок деяких "судів" над українськими письменниками, що їх дехто практикує в еміграції, а буде розгляд і оцінка творчості Гоголя. Доповідач зазначив, що питання це тяжке й складне, бо Гоголя оцінюють всіляко, як письменника, що був, мовляв, між Україною й Росією. Ці погляди доповідач звів до трьох основних, а саме: **Перший** погляд той, що Гоголь — не наш, що він не українець, а росіянин, бо писав, мовляв, російською мовою. **Другий** погляд той, що він, мовляв, зрадник і запродавець Москви. **Третій** погляд той, що Гоголь наш, тобто український письменник. Ті, що дотримуються третього погляду, вказують на безсумнівно український характер творчості Гоголя і на **Т. Шевченка**, який писав: "Гоголь — наш безсмертний Гоголь". Щодо мови творів Гоголя, то доповідач сказав, що не тільки Гоголь писав російською мовою, а й інші, як от **Квітка-Основяненко** ("Пан Халаявський"), **Євген Гребінка** ("Очи чорніе"), ба навіть сам **Шевченко** написав російською мовою кілька творів, цією ж мовою він вів і свій щоденник.

Українською мовою Гоголь написав лише "Епіграму". Але справа не в тім, якою мовою писав Гоголь, набагато важливіше, що і як він писав. **М. Драгоманов** дуже цінив Гоголя за те, що він писав про Україну, про її пісні, звичаї, про українські степи, про Дніпро й т.д. Свого часу Гоголь почав писати історію України, працював над романом "Гетьман" і над драмою з життя запорожців, але ці рукописи

Одумівці Клівленду, які брали участь у зустрічі з гол. УНР **І. Багряним**

він спалив. З рук Гоголя вийшли у світ такі твори як "Вечори на хуторі біля Диканьки", повісті "Миргород", "Тарас Бульба", "Вій", сатира "Ревізор" і "Одруження".

Гоголь дав Україні те, що міг дати в тих обставинах, і добровільно відрікатися від Гоголя українцям недоцільно і нерозумно.

Після доповіді відбулася жвава дискусія, у якій взяли участь кілька десятків осіб, висловлюючи різні погляди на творчість Гоголя та його значення для України.

Доповідач вичерпуюче відповів на всі запити і сказав, що відзначаючи 150-ту річницю з дня народження **Мих. Вас. Гоголя**, необхідно було б улаштувати більшу академію, присвячену його пам'яті.

Закриваючи вечір, голова філії ОДУМ-у **Вас. Пономаренко** щиро-сердечно подякував доповідачеві, **п. Ол. Яровому**, за його цінний, більш як 2-годинний реферат, а присутнім за їх увагу й терпеливість.

Вол. Лук'яненко

ОДУМІВЦІ КЛІВЛЕНДУ ПРИВІТАЛИ І. П. БАГРЯНОГО

В зв'язку з приїздом **Ів. П. Багряного** до Клівленду було створено Громадський Комітет Прихильників УНР, куди ввійшли представники ОДУМ-у. В час перебування голови УНР в Клівленді, **Ів. Багрянний** в супроводі одумівців **Вас. Пономаренка** й **Валі Земської** (перекладач) відвідав три американських редакції, де відбув інтерв'ю з кореспондентами.

Перед виступом Голови УНР на вічі, його вітали з букетом жи-

вих квітів одумівці: **Григорій Терещенко** і **Галія Трохименко** та **Іван Наріжний** і **Валя Турчин**. Під час бенкету з привітальним словом для Гостя виступив від ОДУМ-у разом з представниками інших організацій голова філії **Вас. Пономаренко**. В улаштуванні бенкету і під час бенкету допомагали одумівки: **Валя Турчин**, **Галія Трохименко**, **Галія Самійленко**, **Надя Мартишичкін**, **Надя Турчин**, **Олександра Шостак** та одумівці **Гр. Терещенко**, **Іван Наріжний**, **Вол. Самійленко** і **Петро Маклай**.

Перед від'їздом Голови УНР до Дітройту Гостя запрошено на виступ у телевізії. Голова УНР виступив у телевізії в середу 25. 2. 1959 ввечері з перекладачкою-одумівкою **Валею Земською**

—о—

В неділю 29 березня ц. р. відбулися чергові місячні збори членів ОДУМ-у. Прийнято 4-ох нових членів. Стояло питання про придбання уніформи й роздано одумівські емблеми й відзнаки. Обговорено справу участі у зустрічі молоді Канади й Америки, що відбудеться біля Нью-Йорку, створено відбіванкову (дівчачу і хлоп'ячу) дружини та висловлено побажання влаштувати зустріч західних філій ОДУМ-у Америки. У зв'язку з вибуттям секретаря філії, обрано виконуючого обов'язки секретаря друга **Петра Маклая**.

Вол. Лук'яненко.

"ВІК ІМІГРАЦІЇ"

Двадцять століття це доба імміграції. Ніколи бо в історії людства стільки людей не змінило місця свого осідку. Війни, політичні заворушення, заламання і зміни в суспільствах, технічний поступ і модерні засоби транспорту — все це спричинялося або влгшувало той рух.

В значній мірі це була "примусова" імміграція. У 1956 році Готтенберзький Дослідний Комітет зробив спробу підрахувати ту "мандрівку народів". Беручи до уваги лише Європу, комітет прийшов до висновку, що від початку цього століття яких 68 мільйонів людей му-сіли залишити місце свого замешкання під примусом або добровільно. З того числа яких 14,000,000 залишили свої родинні оселі в роках між 1922-1939, коло 26.000.000 осіб — в рр. 1939-1945, коло 27 мільйонів від 1945 року.

В цьому підрахунку не взято до уваги імміграції мільйонів людей у Малій Азії, Африці, на азійському континенті та на островах Тихого Океану. Дійсно, перша половина 20-го століття була добою мандрівки народів. Наскільки щасливою була під цим оглядом Канада!

Канада була і залишається одною з країн, які приймають іммігрантів. Від закінчення війни до кінця 1957 р. 1,750.000 іммігрантів з тридцяти кількох країн поселилося серед нас, щоб бути співучасниками задумів і праці при розбудові цієї великої країни-держави. Висновок з цього такий, що майже кожна десята людина в сучасній Канаді є повоенним іммігрантом, а кожний восьмий її мешканець народився не в Канаді.

Отже імміграція, можна сказати, є в крові канадців. Від ранніх початків ми були приймаючою країною і тому імміграція становить таку ж суттєву частину канадського життя як сніг, комарі, пшениця, паперова маса, залізна руда, уран.

Можна дійсно твердити, що ніколи таке нечисленне населення не збудувало так багато в такий короткий час, як це зробили канадці за останніх 25 років. Чимало з довершеного неможливо було б зробити, зокрема в повоенних роках, без спровадження із закордону людей, їхньої енергії та їхніх вмілостей. І навіть у майбутньому потребуватимемо допливу нової крові, нових іммігрантів у наше суспільство.

"К. С."

ЗОЛОТО В НАШУ ДОБУ

Сучасне людство, не зважаючи на континенти і політичні устрої, протягом довгих десятиріч практикувало одну цілком особливу справу. Докладаючи величезних зусиль, досліджуючи підбігунуву кригу, чи випалені сонцем пустині, або деінде, люди щороку видобувають з-під землі сотні тонн нового золота. І тільки видобувши золото, знову ховали його під землю, тим разом у тяжких залізобетонних скарбницях чи сталевих сейфах.

В нашу добу пересічна людина, чи в Сов. Союзі, чи в Сполучених Штатах, чи деінде в світі — в практиці щоденного життя дуже мало вживає золота, хіба що купує обручку, робить зуби, купує золотий годинник або робить коштовний подарунок, — якщо може собі на це дозволити. У минулих сторіччях, золота було у світі менше, ніж сьогодні, проте його вживали більше. При цьому мало хто собі усвідомляє, скільки золота існує сьогодні у світі. У вільних країнах, не враховуючи комуністичного блоку, сьогодні існує біля тридцяти шести-тридцяти семи тисяч тонн запасу золота, на загальну вартість коло сорока мільярдів доларів. Коли б, напр., це золото перевезти, то треба було б скласти дев'яносто п'ять поїздів, кожний поїзд по двадцять вагонів, а в кожному вагоні двадцять тонн золотого вантажу.

У 49-му році Сполучені Штати мали понад 70 відсотків усього світового запасу золота. Але протягом минулого десятиріччя, мірою того, як у країнах вільного світу прогресувала післявоєнна відбудова, та ще далі розгортається небувале досі в історії людства економічне піднесення, велика кількість золота постійно відпливає з Америки до інших країн. Золото починає виринати з підземних сейфів. Це свідчить про щораз зростаючий добробут. Міжнародний обмін золотом став значно вільнішим. Наприклад, в самому тільки 58-му році з Америки перейшло до розпорядження країн Зах. Європи золота і золотом гарантованої валюти понад два мільярди триста мільйонів доларів. Цей процес урівноваження у розподілі світових запасів золота і є однією з головних причин післявоєнного економічного розквіту. Наприклад, Великобританія мала на початку січня ц. р. запас золота і золотом гарантованої валюти на су-

му в три мільярди сто мільйонів доларів, а Зах. Німеччина золотом гарантовані скарбові резерви розміром понад 23 мільярди марок, із запасом золота на 10 з половиною мільярдів марок.

Сов. Союз належить до найбагатших на золото країн світу. Крім малої кількості втаємничених, ніхто насправді докладно не знає, які золоті запаси має советська влада. Все це вона намагається приховати. А проте, відомі наступні факти: в 49-му році советські резерви золота дорівнювали вартості біля двох мільярдів шестисот мільйонів доларів, а 55-го року — біля сімох мільярдів доларів. Перед війною советська продукція золота становила приблизно сто п'ятдесят тонн річно, а після війни становить пересічно п'ятсот тонн щороку. Сов. Союз багато золота продає щороку за кордон. В 58-му році американський запас золота складав біля двадцяти мільярдів доларів, советський запас — біля вісьмох мільярдів.

На початку 59-го року низка країн Заходу перейшла до вільного, т. зв. конвертибілітету золота і валют, простіше кажучи, до вільної торгівлі золотом, напр., в Зах. Німеччині кожний громадянин може купити в найближчому банку скільки побажає золота. Для цього треба тільки грошей. Він не потребує називати свого прізвища, ані вповнювати формулярів. За кілограм золота він має заплатити п'ять тисяч двісті п'ятдесят марок і може купити його чи сто грамів, чи хоч би й цілу тонну.

У вітринах західнонімецьких банків виставлені цілі асортименти золотих монет: дукатів, таларів, червінців, люйдорів та різних медалів вільних для продажу. Але дивна річ. Хоч в обігу в країні є 38 мільярдів марок, люди заробляють добре і мають гроші, — золота мало хто купує. Люди вірять у тривкість їхньої господарської системи і купують радше автомашини, будують власні будинки і багато подорожують. Відтоді, як золото можна купити так само, як цигарки або черевики, воно почало втрачати свій чар.

(3 матеріалів радіо "Визволення")

ЧИТАЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
І ПОШИРЮЙТЕ
"МОЛОДУ УКРАЇНУ"!

З НАУКИ І ТЕХНІКИ**ОПЕРАЦІЯ МОЗКУ БЕЗ ХІРУРГІЧНОГО ВТРУЧАННЯ**

В шведському інституті радіоємності ім. Густава Вернера, при університеті в Упсалі, вдало переведено операцію мозку без хірургічного втручання. Операцію було переведено шляхом бомбардування враженого місця протонами. Операція тривала дві години і була переведена без розтину черепа пацієнтові, і без болю для останнього.

Група вчених, очолена шведським атомовим фізиком лавреатом Нобелівської премії, професором Сведбергом, керувала операцією з контрольного приміщення, слідкуючи за телевізійним екраном, на якому відбивалася реакція організму пацієнта на опромінювання. Пацієнт заявив, що він нічого не відчув, коли циклотрон було введено в дію.

Після операції пацієнт повернувся додому і, згідно з висновками лікарів, його видужання проходить нормально.

ЗЕМЛЯ НЕ ЗМОЖЕ ВИЖИВИТИ ЛЮДЕЙ

Сер Чарлз Дарвін, внук славного британського біолога Чарлза Дарвіна, заявив недавно, що в 2.000 році населення світу зросте до семи більйонів, а в зв'язку з цим постане серйозна проблема прохарчування такої людської маси. На його думку, земля не зможе вижити невинно зростаючу кількість людей. Навіть атомової війни не зменшить людського приросту, а тільки поверне розвиток цивілізації й культури на 50 років назад. Дарвін, що є визначним британським ученим-математиком і колишнім директором британської державної фізичної лабораторії, вказує, що навіть тепер, коли агрикультурні експерти говорять, що земля може видати двічі більше харчових продуктів, ніж вона видає, то все одно майже половина, або щонайменше одна четвертина людства голодує й не харчується достатньо. Отже, що можна говорити про харчову видайність нашої землі, коли людство зростає до семи більйонів осіб?

СПІВАЮЧІ РИБИ

Гідроакустика подає нові відомості про звучання голосових хвиль

у воді, а також про голосові органи у водних тварин, зокрема у риб. Вода скоріше передає звуки ніж повітря, бо в повітрі звук проходить 300 ярдів на секунду. По характері звуку можна встановити, яка риба знаходиться поблизу, а по силі — їхню кількість. У Середземному та Чорному морях риба-сцїєна видає доволі довгі та мелодійні звуки. В Жовтому морі риба ціноглоус видає звуки подібні до дзвону. Вивчаючи ці відомості про звучання голосових хвиль у воді, що їх добре схоплює апарат-гідротон і записує на платівку, можна, пристосувавши різні звукові прилади, приваблювати та успішніше ловити рибу.

ЗНАЙДЕНО МІСТО З ЧАСІВ ТРАЯНА

Югославська преса повідомила, що болгарські археологи знайшли й відкопали старовинне римське місто, недалеко місцевості Стара Згора в північній Болгарії. Це місто було важливим торговельним осередком за часів римського імператора Траяна. Під час розкопок знайдено багато цінних речей, посуд, вази, лікарські інструменти, гроші, статуї богів і гробівці. Глибші розкопки виявили, що це римське місто було побудоване на місці дуже давнього людського селища.

ДОБРОВОЛЬЦІ ДЛЯ КОСМІЧНИХ ПОДРОЖЕЙ

Американська Аеронавтична Служба повідомила, що вже зареєстровано 110 добровольців для космічних подорожей. З цього числа виберуть тільки 12 осіб, які відповідатимуть усім вимогам здоров'я, потрібного для таких подорожей. Першим американським космічним мандрівником буде 29-літній кол. сержант Віліям Гендерсон, який уже тепер проходить відповідну підготовку. Поки ще людина буде випущена в космічний простір, Аеронавтична Служба має намір випустити біля 12 земних супутників і 40 ракет для докладного дослідження космічного простору і таких складних проблем, як забезпечення людини харчами й повітрям у час такої подорожі.

БУВ. СОВ. ГВАРДИСТ ПРО СОВ. РЕЖИМ І ПРОВІДНИКІВ

Колишній офіцер особистої охорони сов. провідників і членів ЦК партії в Москві, 38-літній С. Деря-

бін, що чотири роки тому втік на Захід, недавно складав зізнання перед конгресовою комісією проти-американської діяльності.

Дерябін розказував, що советські верховоди живуть розкішніше від американських мільйонерів. Напр., члени ЦК партії мають великі палаци в містах, дачі на провінції і курорти над Чорним морем. Вони мають приватні лікарні, крамниці, аптеки, власні фарми, авта, шоферів, навіть голярів. Советський міністер залізничного транспорту збудував був 25-милеву залізницю до своєї дачі на провінції, щоб привезти туди сотні гостей на весілля його доньки. Членів ЦК партії з Москви береже "Охрана", що складається з 16,000 членів таємної поліції.

Комуністичні провідники живуть розкішно, але й небезпечно, бо завжди під загрозою чистки. Тому багато з них, як у СССР, так і в ком. країнах Східної Європи, приготовані на втечу і таємно тримають банкові конта в західних банках. До таких, між іншими, належить східно-німецький комуністичний провідник Вальтер Ульбріхт, що має банкове конто в США, на ім'я своєї сестри.

Советський режим побудований на донощицтві, — твердив Дерябін. На кожних 15 осіб у СССР одна особа є поліційним агентом, або донощиком. На всіх 225 міл. мешканців є щонайменше 15 мільйонів таких донощиків.

У кожній советській делегації, що виїжджає за кордон, є агенти таємної поліції. Полк. Кудрявцев був агентом у складі Балету Танцюристів Мойсєєва у США, майор Загорський був агентом у делегації советських інженерів у США й Канаді, архієпископ Ніколай з советської православної церкви був таємним агентом советської церковної делегації у США.

**ВИЙШЛИ З ДРУКУ
НОВІ КНИЖКИ ЯР СЛАВУТИЧА:**

1. Іван Франко і Росія — — 0.50
2. Джон Кітс, Вибрані поезії 0.50
(вступна стаття і переклади)

Замовлення з належністю надсилайте на адресу:

**Slavic Library
687 Lyndon Street
Monterey, California, USA.**

ВІСТІ З ПОНЕВОЛЕНОЇ УКРАЇНИ

НЕДОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ В УКРАЇНІ

У київській "Літературній Газеті" від 9 грудня в звіті про нараду бібліотекарів читаємо такі речі:

Бібліотекарка з Миронівки, на Київщині, сказала, що люди нарікають на бібліотекарів за брак книжок і обвинувачують саме їх у недбайливості. "Та що вдієш, — каже вона, — коли на наші вимоги колектор частенько відповідає, що таких книжок нема".

Бібліотекарка з Ічні, Чернігівської області, каже: "Українських дуже мало, хоч на них дуже великий попит".

Коли в магазині є такі книжки, вони не лежать, їх швидко розкуповують".

Співробітник Остерської районної бібліотеки заявив, що українські книжки на полицях не лежать, бо всі на руках, особливо не вистачає книжок для школярів першої-третьої класу.

Бібліотекар із Сквирі, на Київщині, сказав: "Нам нема чого дати на пересувку (мандрівні бібліотеки), бо українських книжок не вистачає і для користування в самій бібліотеці".

Дитячі письменниці Марія Пригара і Наталя Забіла пишуть у "Л. Г.", що бібліотеки й книгарні прямо завалені московськими книжками. "Трапляються, — каже вона, — такі курйози: напр., в Остерській районній бібліотеці Чернігівської області є твори О. Гончаря лише російською мовою. У с. Корюківці, Чернігівської області є літературознавча розвідка про творчість М. Лермонтова українською мовою, а така ж розвідка про Олеса Гончаря — лише російською мовою".

"Деякі працівники книжкової торгівлі, що не хочуть по-справжньому просувати книжку до читачів і вигадали безпідставні причини. Вони, ці люди, безсоромно твердять, нібито їм дуже важко врахувати попит читачів, нібито попит цей скорочується. Чи так це? Звичайно ж ні! На кожному кроці ми стикаємося із запереченням цієї абсурдної думки".

Із тієї ж газети довідуємось, що замовлення українських книгарень на дитячі видання зменшилися. "Якщо в 1958-му році книготорговельні організації замовляли, на-

приклад, книжки для дошкільнят пересічно по 150—200 тисяч примірників, то на 1959-ий рік замовляють лише по 18—40 тисяч".

Для середнього й старшого шкільного віку замовляється ще менше: по 9-12 тисяч примірників (це на цілу Україну! — прим. наша). А на твори з такого улюбленого дітьми пригодницького та науково-фантастичного жанру замовлення зменшилися в 6-7 разів.

Українські державні видавництва, звичайно, охоче пристосовуються до цих замовлень, і на всякі нарікання на малі тиражі мають документальні виправдання в образі замовлень. Рухає руку мис, а над усім цим стоїть "рідна партія", що добре знає, як провадити свою кайнову роботу.

ЗЕРНО РОЗВАЛУ

У Дніпропетровському комсомолі організував диспут молоді під гаслом: "Чи приготований ти жити при комунізмі?" Треба сказати, що організатори проявили неабияку відвагу, бо здебільшого комуністи бояться вдаватися в глибші розмови з молоддю, яка, спостерігаючи так багато протиріч і непослідовностей між теорією та практикою підсоветського життя, загинає своїми запитами партійців "в кут", і вони не в силі вибратися. Дніпропетровський диспут виявив, що молодь, навіть комсомольська, не хоче сліпо вірити в комунізм, але дивиться на справи критично й вільнодумно. Це дуже непокоїть партію. Та це не єдина турбота тих, хто відповідальний перед партією за молодь. Частина молоді здебільшого зі сфер советської "сметанки", стала "стилягами", одягається по західно-європейському, танцює модний рок-енд-рол і виявляє тенденції жити на буржуазний лад. Советська преса спершу скритикувала батьків за потурання "несоціалістичним забаганкам" дітей, а далі — як це трапилось у Харкові — повезла "стиляг" на примусові роботи в Сибір. Все це свідчить, що молодь, знуджена сірістю й одноманітністю "казьонного" життя, зневірюється у проповідях комунізму й шукає інших шляхів себевиразу. Хто заперечить, що в такій настанові скривається зерно розвалу комунізму?

"ДУЖЕ ЗАСМІЧЕНА ГОВЕРЛЯ"

В часописі "Молодь України" Ф. Фотинюк, завідувач високогірського біологічного стаціонару науково-природознавчого музею Академії Наук УРСР, пише:

"Своєю красою Карпати приваблюють людей з усіх кінців країни. Туристичні маршрути пролягають в глибину гір, досягають найвищих верхів Чорногори.

...Маршрут Ворохта — Говерля. На правому березі Прута (20 кілометрів від Ворохти) є галіявина — дуже зручне місце для відпочинку. Тут зупиняються майже всі туристи, що йдуть на Говерлю. Який же вигляд має вона? Наче смітник на тлі чудової карпатської природи! Баньки від консервів, папір, рване взуття, пляшки від горілки ясно вкрили її. Багато старих ялин навкруги зрубано. На деяких деревах гілки позрізані до самого верху. У цьому місці ми бачили багато постріляних дроздів, глухарів та інших птахів. Буває, що деякі туристи кидають в ріку хлорове вапно, отруюють рибу.

На маршруті Ворохта-Говерля ми нарахували 628 ялин, на яких обтесана кора, вирізані різні знаки, написи. Ці дерева приречені на загибель.

Дуже засмічена Говерля. Тут кожний камінь, не кажучи вже про скелі, густо вкритий написами. Тут прізвища, імена, назви міст і сіл, установ та організацій. Причина всього цього в тому, що на туристичних базах погано поставлено виховну роботу. Туристів не інформують, як треба поводити себе під час походів. Дирекції лісгоспів повинні доручити лісникам контролю за правильною поведінкою туристів під час екскурсій..."

Очевидно, автор цього допису або невірний оптиміст, або ж дуже наївний чоловік. Бо вже сорок років тому, відколи появилася советська влада, подібного образу, як і Говерля, набрали всі курорти Кавказу і Криму.

ПРАЦЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Кореспондент "Молоді України" з Білої Церкви описує, як після переведеної Хрущовим шкільної реформи учні советських середніх шкіл "привчаються до фізичної праці". Плянтації і фарми, на яких визискують дітей, названо делікатно "учгоспами" (учбовими господар-

ствами), а їх самих, неповнолітніх трударів — практикантами. Але все це справа другорядна. Головне — виконати хрущовську семирічку, наздогнати Америку!

Ось що пише цей кореспондент про "учобу" підсовєтських дітей:

"Маланка Нестеренко і її п'ятеро подруг в учгоспі працюють постійно. За кожною закріплено по 22-25 корів і, як жартують дівчата, по одному учневі. Кожного тижня новий. Практиканта треба навчити доїти корову, ознайомити з правилами годівлі і утримання. Дівчата — ті легше звикають. А от хлопці, особливо, якщо з міста, то вони поки оволодіють секретами роботи, добре таки попотіють...

Коли ще тільки вводили практику, дехто з учителів висловлював сумнів: чи не піде це на шкоду теоретичним знанням учнів, бо ж розширена програма практики вимагає значної кількості годин. Та й організувати її нелегко: учні повинні і вчитися і одночасно виконувати певний комплекс робіт..." Але ЦК КПСС "ніколи не помиляється", і кореспондент з захопленням описує успіхи учнів в науці і практичній роботі.

Очевидно, в перші місяці практикантам приходилось спати десь разом із худобою, бо в дописі далі читаємо:

"Вже й забулось, кому першому спало на думку побудувати своїми силами гуртожиток. Майданчик для гуртожитку вибрали поряд з фермами. Працювали наперемінку. Самі копали рови, виводили стіни, зводили крокви. Незабаром у просторому приміщенні на 14 кімнат учні відсвяткували новосілля.

Звичайно, нелегко чверть часу, призначеного для навчання, кожного місяця віддавати роботі в полі чи на фермі. Тим, у кого характер загартований боротьбою з перешкодами, спочатку приходиться скрутно..."

Про обсяг робіт, що їх мусять виконувати "практиканти", довідуюсь так:

"Ще два роки тому на фармах учгоспу в Заріччі і Бугаївці було кілька бригад постійних дорослих робітників. А тепер усіх їх в одну вбереш, бо всіх їх заступають практиканти, хоч тут є понад 2,800 гек-

тарів орної землі, більше як 500 голів рогатої худоби, птахофарма та свинофарма..."

"Учні у нас тепер — народ роботящий", — закінчує свій допис кореспондент комсомольської газети.

В. С-ко

НОВІ ФІЛЬМИ

Київська кіностудія випродукувала фільм "Григорій Сковорода" за сценарієм і під режисурою І. Кавалерідзе. Ролю Сковороди виконав львівський актор О. Гай. Інший фільм, що появився на екранах — це "Поема про море" (про Каховське водоймище на Дніпрі), до якого сценарій встиг написати перед смертю Олександр Довженко. Реалізатори фільму мають такі прізвища: Солнцева, Пчолкін, Єлизаров, Борисов, Пластинкін і Попов. Це чужаки відповідей на питання, хто в Україні має вплив на продукцію фільмів.

КИЇВ НЕ ПОДІБНИЙ ДО МОСКВИ

Стало правилом, що чужинецькі відвідувачі, побувавши в Києві, підтверджують велику різницю між ним і Москвою. Це порівняння завжди виходить на користь столиці України. Ось що написав про Київ британський кореспондент Чарлз Керрен: "Різниця в атмосфері, що панує в Києві і в Москві, велетенська. Київ подібний радше до французького провінційного міста. Він повільний, простий та приязний. Я не відчував, як це буває в Москві, того постійного напруження і пригноблення. Я помітив, що жінки в Києві виглядають по-жіночому, чого нема в Москві. Вони носять український національний одяг, і він мені сподобався. Я навіть бачив жінок, що причепурювались до кишенькового дзеркала, чого — можу присягнути — ніколи я не бачив у Москві". Висновок із вражень Керрена такий, що атмосфера в Києві природніша, більш європейська і більш людська.

НЕПОПРАВНІ

Українські колгоспники не ворожать довгого віку колгоспній системі. На західних землях батьки ще й тепер "записують" при свідках дітям ту землю, що належала їм до часу колективізації, бажаючи бодай теоретично закріпити за своїм родом правний стан власності.

Про це з невдоволенням згадує комсомольська преса.

ТЕЖ "ВИБОРИ"

1 березня відбулися в Україні вибори до місцевих рад і до Верховної Ради УРСР. Про це подібаються натаки навіть у листах з України. Звичайно, автори листів пишуть обережно, подаючи рідним і знайомим лише прізвища деяких кандидатів до сільських рад, якщо це їх колишні знайомі. Як давніше, за сталінського режиму, так і тепер, за хрущовського, вибори проводяться з чисто пропагандивною метою: дурити підсовєтських громадян, ніби вони мають якісь права і вплив на державну владу, та обманювати вільний світ, що в ССР панує "демократія". Вислід виборів відомий: вибрано всіх призначених партією кандидатів з "бльоку комуністів і безпартійних".

"ПРИЯТЕЛІ"

У будинку, де проживав Шевченко під час свого тимчасового перебування в Києві, відведено одну кімнату під меморіальний музей. У музеї зберігаються, між іншим, особисті речі поета: шапка, люлька, навіть білизна. Тільки ж невідомо, чому при вході до музею стоїть велика статуя Леніна. Канадська українка Одарка Ременда, що разом з групою туристів відвідала цей музей минулого літа, розповіла на Шевченківській сесії УВАН у Вінніпегу, що канадські туристи вписали у книгу відвідувачів таке іронічне заваження: "Ми не знали, що Шевченко був приятелем Леніна".

ПРИМУСОВІ ПЕРЕСЕЛЕННЯ В ССРС

В Союзі СРСР відбуваються примусові переселення. Советська преса і далі провадить кампанію за переселення в Сибір та на Далекий Схід робітників усіх категорій.

Газета "Труд" з 21 лютого 1959 р. присвятила все число питанню переселення на новобудови Сибіру.

КПСС і далі продовжує акцію обезлюднення України, витягаючи молодь з нашої батьківщини десятками тисяч.

—х—

"ЗЕМЛЯ" ДОВЖЕНКА СЕРЕД 12 НАЙЛІПШИХ ФІЛЬМІВ СВІТУ

У Брюсселі оголошено рішення спеціальної комісії, призначеної міжнародним бюро з історії кіно-матографії для відбору 12 "ліпших фільмів усіх часів" Серед вибраних чотири американські фільми, два французькі, два німецькі, два російські, один італійський і один український — "Земля" Олександра Довженка.

АНТОЛОГІЯ НІМЕЦЬКОЇ ПОЕЗІЇ

в перекладах М. Ореста. В антології подано вірші 35 німецьких поетів, в тому числі Гете, Шіллера, Гельдерліна, Новалиса, Гайне, Ніцше, Моргенштерна, Момберта, Гайма. Ціна в США і в Канаді — 2 дол., в Англії — 10 шил., в Німеччині — 4 марки, в інших країнах — рівновартість американського долара. Замовлення і гроші належить висилати на адресу:

M. Orest (13b) Augsburg, Georg
Brach-Strasse 4, Deutschland,
Bayern.

"Український поет в Советському Союзі" — під такою назвою появилася друком англійською мовою праця Оксани Ашер про життя і долю знищеного советським режимом видатного українського поета Михайла Драй-Хмари. Передмову до книжки написав професор Колумбійського Університету Педрейк Колум. Оксана Ашер — це донька покійного Драй-Хмари, яка живе тепер в США. Названа праця була друкована на протязі 1956-58 рр. окремими статтями в англомовному "Українському Квартальнику" і видана тепер з доповненнями.

М. РИЛЬСЬКИЙ ПЕРЕКЛАВ "КОРОЛЯ ЛІРА"

У Києві вийшов український переклад Шекспірової трагедії "Король Лір". Автор перекладу — Максим Рильський.

СЕРІЯ ПЛАСТОВИХ МАРОК — "УКРАЇНА В ПИСАНКАХ"

Пластове філіателістичне Бюро в Торонті видано серію пластових марок "Україна в писанках", що складається з 45 коп'юр з писанками України. В цей спосіб Пластове філіателістичне Бюро хоче планово поширювати знання українського народного мистецтва серед пластової молоді та підтримувати інформації про наше мистецтво між чужинцями.

Інструкція про організацію збірки фондів на будову пам'ятника Т. Шевченкові

1. Збірка фондів на будову пам'ятника Т. Шевченкові, перед провінціальним парламентом Манітоби у Вінніпегу, відкрита офіційно з 1 березня 1959 року.

2. Планування й організацію праці на місцях проводять Шевченківські Комітети, у найближчому порозумінні й співпраці з Відділами КУК. Обов'язком Шевченківських Комітетів — бути промоторами й координаторами збірки фондів. Шевченківські Комітети, кожний у своїй місцевості, дають ініціативу, заохочують, переговорюють, узгоджують і репрезентують цілість збірки фондів.

3. Збірка готівки на місцях залишається за місцевими громадськими організаціями й церковними громадами. В кожній місцевості нормально повинно бути таке число збіркових станиць, скільки там є громадських організацій і церковних громад.

Кожна українська місцева організаційна клітина й церковна громада, навіть найменша, перебираючи на себе обов'язок збирання пожертв, проводить його в першу чергу між своїм членством і цим включає себе активно в ряди співбудівничих пам'ятника.

Про готовність виконати цей український почесний обов'язок треба повідомити Централю КУК. Про це буде подано до загального відому в пресі й Інкасова Станиця Будови Пам'ятника одержить для своєї праці з Централою КУК необхідні друки й інформаційні матеріали.

4. Коли б у якійсь місцевості були такі українські організації, або церковні громади, що не могли б узяти на себе збір пожертв, там це завдання за них повинні виконати інші місцеві організації, або там може бути створена також одна, всім спільна збіркова Станиця Будови Пам'ятника, у виключному завідуванні місцевого Шевченківського Комітету. Якщо б у тому часі на місці ще не було Шевченківського Комітету, слід його заснувати в такий спосіб, як про це постановляє Організаційний Правильник Шевченківських Комітетів (Схема, т. 4. а, б, в). Там, де з'ясовані вгорі заходи в справі зорганізування збірки пожертв виявилися

би непрактичні, місцеві організації, або поодинокі громадяни, можуть представити Централі КУК свій практичніший план. Такі плани розгляне Президія КУК з найбільшою увагою і свої інструкції застосує до місцевих потреб.

5. Заінкасована готівка з пожертв пересилається у цілості до Централою КУК. Удокументовані кошти ведення збірки покриває Централю КУК.

6. Кожна організація й церковна громада та індивідуальні особи можуть свої пожертви на будову пам'ятника надіслати також просто до Централою КУК. У проголошеннях такі пожертви будуть пов'язані з місцевостями замешкання жертводавців, якщо вони не вважатимуть потрібним зробити інакше.

7. За правильність розрахунків і точність їх проголошень відповідає Централю КУК. Вона полагодує також усі реклямації у справі розрахунків.

8. На 100, 500 і 1000-доларові пожертви будуть видані Пропам'ятні Грамоти. Крайовий Шевченківський Комітет, що буде вибраний на Шостому Всеканадському Конгресі в липні 1959 р., прийме ухвалу про рід і форму Пропам'ятних Грамот.

9. Поіменні анкети власників Пропам'ятних Грамот — організацій, церковних громад та індивідуальних осіб будуть, з відповідним церемоніалом вмуровані у фундамент пам'ятника. Рівновзвучні копії цих анкет буде переховувати Народня Фундація Українців Канади в кастрі фундаторів.

10. Надвишка фондів, зібраних на будову пам'ятника, після заплачення коштів і кінцевого розрахунку, перейде в цілості у власність Народньої Фундації Українців Канади, якщо так вирішить Шостий Всеканадський Конгрес Українців Канади.

11. Звіти, рахункові зіставлення та баяниси під час всієї акції будови пам'ятника будуть подані до загального відому й громадської контролі в Бюлетені КУК і в українській пресі.

12. Ця інструкція про організацію

збірки фондів становить цілість з Організаційним Правильником Шевченківських Комітетів і їх авторитетна інтерпретація належить виключно до Президії КУК.

13. Неохоплені в цій Інструкції питання, що виникнуть у практичній праці, буде регулювати Центральний КУК, властиво Крайовий Шевченківський Комітет, обіжними листами і в спосіб звичайної кореспонденції, відповідаючи на запити й побажання.

—х—

НОВА РАДІОПРОГРАМА ДЛЯ ЕТНІЧНИХ ГРУП

Кожного вівторка ввечері о год. 7-7.30 з радіостудії СВЕ, Віндзор, Онтаріо, нова радіопрограма під назвою "Інтернешенел Рандеву" передаватиме новинки з життя різних етнічних груп в Онтаріо. Цю програму в англійській мові веде Джордж Бонавія, редактор часопису "Мальта Ньюз". Він прибув до Канади у 1948 році, є автором трьох книжок і співробітничав у недавню закінченій "Енсайклопедія Кенедіана". У 1958 році йому признали титул "Найт оф Грейс оф де Ордер оф Сейнт Джан оф Джерузалем" за його працю серед новоканадійців мальтанського походження.

Ціллю радіопрограми, — пояснює п. Бонавія, — є зводити разом різні етнічні групи, бути місцем зустрічі, спільним тереном для всіх канадійців. Програма присвячена громадським справам згідно з канадійськими демократичними традиціями.

"Канадійська Сцена"

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"

Л. Ліщина — Торонто	\$2.00
І. Кучеренко — Сиракюз	\$2.00
П. Крамаренко — Бруклін	\$3.00
Я. Семотюк — Торонто	\$2.00
Філія ОДУМ-у — Гамільтон	\$50.00

Всім жертводавцям Редакція та Адміністрація сердечно дякує.

З КОЛЯДИ НА "МОЛОДУ УКРАЇНУ"

Філія ОДУМ-у, Лондон, Онт.	\$13.00
Філія ОДУМ-у, Торонто	\$125.00
Філія ОДУМ-у, Філадельфія	\$100.00

Всім колядникам та організаторам збору коляди, як також і жертводавцям Редакція та Адміністрація складають сердечну подяку.

З ХРЕСТИН НА "МОЛОДУ УКРАЇНУ":

На прийнятті з нагоди хрестин маленької Оксани, донечки А. та Є. Федоренків, присутні гості, на залик В. Купія, склали свої пожертви в сумі \$45.00, з чого \$20.00 на прес-фонд "Молодої України" і \$25.00 на газету "Прометей", як один шер від Оксани.

Редакція та Адміністрація сердечно дякують всім гостям за щедрий дар, маленький Оксані бажаємо щастя та здоров'я, а батькам втіхи.

ЗІ ЗБІРКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" В МІСТІ РОЧЕСТЕР:

Заходами філії ОДУМ-у в місті Рочестер проведено збірку на пресовий фонд журналу "Молода Україна". На цю збірку склали свої пожертви такі особи:

О. Безверхий	\$1.00
А. Коченко	\$1.00
О. Минак	\$1.00
Н. Минак	\$1.00
В. Карамушко	\$1.00
О. Нестеренко	\$1.00
А. Хомич	\$1.00
Л. Задорожна	\$1.00
М. Шабельник	\$1.00
М. Скрильчик	\$1.00
Ф. Федоренко	\$1.00
Філія ОДУМ-у	\$10.00
Разом	\$21.00

Всім жертводавцям щиро дякує Редакція та Адміністрація "М. У."

З НОВОРІЧНОЇ ЗАБАВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ":

Заходами філії ОДУМ-у в місті Сен Кетеринс при співучасті філії ОДУМ-у міст Лондон, Гамільтон, Торонто і Бофало була влаштована новорічна забава. Чистий дохід з цієї забави призначено на пресовий фонд "Молодої України".

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Є. Федоренко — Бруклін	1
Є. Мельник — Сан Франциско	1
Л. Ліщина — Торонто	1
І. Кучеренко — Сиракюз	1
Р. Подопрігода — Лондон	2
В. Савон — Джерсі Сіті	2

В минулому числі "Молодої України" (54-55) трапилася помилка в списку жертводавців на пресовий фонд "Молодої України" з міста Дітройт. Надруковано М. Петрушка, має бути М. ПЕТРУША.

ЦІННИК ОГолошень В "МОЛОДІЙ УКРАЇНІ":

За стор. (однораз. вміщення)	\$60.00
За півсторінки "	\$30.00
За чвертьсторінки "	\$15.00
За одну восьму "	\$ 7.50
За 2 x 2 інчі "	\$ 5.00

ПОДАВАЙТЕ ОГолошення ДО МОЛОДОЇ УКРАЇНИ!"

В АДМІНІСТРАЦІЇ "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" МОЖНА НАБУТИ ТАКІ КНИЖКИ:

- В. Бендер — "Марш молодости", повість про другу світову війну, 2 томи, 323 стор., ціна \$1.60 за два томи.
- І. Лобода — "Вони прийшли знову", роман з філяндсько-більшевицької війни, 133 стор., ціна \$1.25.
- О. Кобилянська, "В неділю рано зілля копала", оповідання, 222 стор., у твердій оправі, ціна \$1.50.
- П. Карпенко-Криниця — "Поєми", 46 стор., ціна \$0.75.
- І. Качуровський — "В далекій гавані", поезії, 87 стор., ціна \$1.00.
- "Єврид Ломачка в Канаді". — фейлетони, 102 стор., ціна \$0.75.
- В. І. Гришко — "Україна сьогодні і ми", 108 стор., ціна \$0.75.
- М. Шлемкевич — "Загублена українська людина", 160 стор., ціна \$1.75.
- М. Шлемкевич — "Українська синтеза чи українська громадянська війна", 63 стор., ціна \$0.75.
- Д-р С. Іваницький — "Переяславський договір з 1654 року", 134 стор., ціна \$1.20.
- Я. Кутько — "Темна сторона місяця" — історія поліційної провокації Романа Барановського в українському підпіллі, 48 стор., ціна \$0.40.
- М. Зореславич — "Український робітничий люд у боротьбі за національну державу", 44 стор., ціна \$0.40.
- Н. Григорієв — "Соціалізм та національна справа", 39 стор. ціна \$0.25.
- Портрети Симона Петлюри — розмір 6½ x 9, колір біло-чорний, ціна \$0.25.

Замовлення просимо слати на адресу "Молодої України". На замовлення книжок просимо долучувати 25 центів на пересилку. Кількість книжок обмежена, тому просимо поспішати з замовленням.

Адміністрація "МУ"